

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX KADENCJA**

Warszawa, dnia 18 maja 2017 r.

Druk nr 510

**PRZEWODNICZĄCY
RADY JĘZYKA POLSKIEGO**
przy **PREZYDIUM POLSKIEJ AKADEMII NAUK**

Pan
Stanisław KARCZEWSKI
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Szanowny Panie Marszałku!

Zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim przesyłam Panu Marszałkowi Sprawozdanie o stanie ochrony języka polskiego za lata 2014-2015.

Łączę wyrazy szacunku

(-) prof. dr hab. Andrzej Markowski

Promocja polszczyzny na stronach internetowych ambasad, konsulatów i Instytutów Polskich

Anna Dąbrowska

Agnieszka Majewska

Kathryn Northeast

Marcin Jura

Łukasz Rogoziński

Grzegorz Zarzeczny

Wrocław 2016

Streszczenie

W raporcie omawiamy jedno z zadań polskiej polityki zagranicznej – promocję polszczyzny na stronach internetowych ambasad, konsulatów i Instytutów Polskich. W tym celu przeanalizowaliśmy szczegółowo 142 strony we wszystkich wersjach językowych. Zbadaliśmy zarówno sposób prezentacji informacji o polszczyźnie (ich miejsce w strukturze stron), jak i ich zawartość merytoryczną.

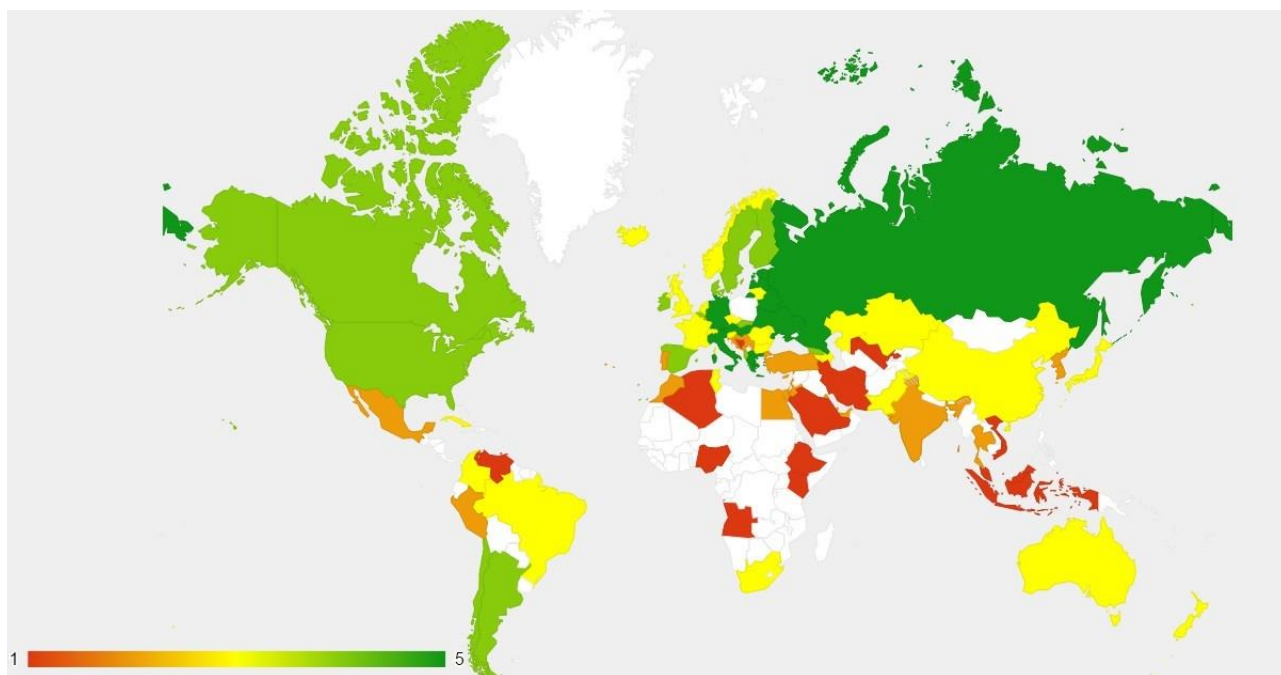
Wnioski

Analizowane strony promują polszczyznę w sposób daleki od ideału:

- w wielu przypadkach brak wszystkich wersji językowych strony – zwłaszcza wersji polskojęzycznych wielu stron Instytutów Polskich,
- struktura stron często jest niejednolita i nieprzejrzysta,
- informacje o polszczyźnie podawane są w dużym stopniu chaotycznie – w różnych lokalizacjach na poszczególnych stronach lub tylko w wybranych wersjach językowych,
- wiele danych jest nieaktualnych.

Zawartość merytoryczna informacji o języku polskim jest wysoce niezadowolająca:

- brak wyraźnego, jednolitego zestawu informacji niezbędnych do skutecznej promocji polszczyzny,
- większość stron zawiera informacje szczątkowe lub fragmentaryczne, a na niektórych stronach brak jakichkolwiek informacji,
- tylko sporadycznie pojawiają się informacje dobre lub kompletne.

Promocja polszczyzny na stronach ambasad i konsulatów – wizualizacja geograficzna.

brak informacji – czerwony, informacja szczątkowa – pomarańczowy, informacja fragmentaryczna – żółty, informacja dobra – jasnozielony, informacja kompletna – ciemnozielony.

Rekomendacje

Nasze rekomendacje dotyczą zarówno struktury stron, jak i informacji promujących polszczyznę. W pierwszym przypadku wszystkie strony ambasad, konsulatów i Instytutów Polskich powinny:

- mieć zarówno polską, jak i lokalną i/lub obcojęzyczną wersję językową,
- mieć przejrzystą i jednolitą formę graficzną,
- przekazywać informacje promujące język polski w jednolitej lokalizacji na stronie,
- zawierać wyłącznie aktualne informacje.

Informacje promujące polszczyznę powinny być przede wszystkim kompletne, logicznie uporządkowane i w dużym stopniu jednolite. Ich przygotowanie powinno zostać zlecone zespołowi ekspertów np. wyznaczonemu przez Radę Języka Polskiego. Zestaw informacji powinien obejmować co najmniej:

- listę ośrodków nauczania języka polskiego jako obcego (NJPJO) w Polsce,
- tekst poświęcony certyfikacji JPJO wraz z linkiem do strony certyfikatpolski.pl,
- tekst wprowadzający – promujący język polski,
- listę podręczników, treści e-learningowych, zasobów czytelniczych i innych materiałów służących NJPJO.

Zespół ten powinien również przygotować dla pracowników MSZ lub poszczególnych placówek wzorce:

- informacji o ośrodkach NJPJO, szkołach polonijnych i szkolnych punktach konsultacyjnych w państwach przyjmujących,
- uzupełniania wszystkich pozostałych informacji na temat polszczyzny.

Lista 46 szczegółowych rekomendacji znajduje się na końcu raportu.

Spis treści

Streszczenie.....	2
Wnioski.....	2
Rekomendacje.....	3
Wstęp.....	6
Promocja języka polskiego jako element polityki zagranicznej	6
Punkt odniesienia	8
Materiał.....	12
Metodologia.....	13
Analiza kompozycyjna – strony ambasad i konsulatów.....	13
Analiza zawartości – strony ambasad, konsulatów i Instytutów Polskich.....	16
Analiza jakościowa – strony ambasad, konsulatów i Instytutów Polskich	17
Ambasady i konsulaty	17
Analiza kompozycyjna	17
Obecność informacji o polszczyźnie w menu głównym	18
Lokalizacja informacji o polszczyźnie w menu głównym.....	20
Poziom ekspozycji informacji o polszczyźnie w menu głównym.....	20
Obecność informacji o polszczyźnie w menu <i>Na skróty</i>	21
Pozycja informacji o polszczyźnie w menu <i>Na skróty</i>	23
Nazwy podstron zawierających informacje o polszczyźnie	24
Analiza zawartości	26
Ośrodki w Polsce oferujące nauczanie języka polskiego jako obcego	26
Ośrodki NJPJO, szkoły polonijne i szkolne punkty konsultacyjne w PP	28
Certyfikacja języka polskiego jako obcego	29
Podstawowe informacje o języku polskim.....	29
Podręczniki do nauczania języka polskiego jako obcego	30
Internetowe nauczanie języka polskiego jako obcego.....	30
Inne materiały do nauczania języka polskiego jako	31
Biblioteki	31
Stypendia.....	32
Zbiorcza ocena informacji o polszczyźnie na stronach ambasad i konsulatów.....	33
Analiza jakościowa.....	36
Błędne wykorzystanie ikony oznaczającej <i>Nauczanie języka polskiego (-)</i>	36
Niewłaściwa zawartość zakładki (-)	38
Odsyłanie do stron zewnętrznych bez informacji uprzedzającej (-).....	39
Puste strony (-).....	41

Kwestia promocji prywatnych ośrodków NJPJO (-).....	42
Martwe linki (-)	42
Niespójność wersji językowych (-).....	43
Wyjaśnianie braku informacji (+).....	44
Klarowne przedstawianie szczegółowych informacji (+)	44
Ciekawostki (+)	45
Instytuty Polskie.....	45
Analiza zawartości	46
Polskie wersje językowe.....	47
Lokalne wersje językowe	48
Analiza jakościowa.....	49
Sugerowanie istnienia polskiej wersji językowej (-).....	49
Treści o polszczyźnie ukryte w archiwum wydarzeń (-).....	50
Odsyłanie do całych witryn zamiast do konkretnych podstron (-)	51
Przeładowanie strony (-)	51
Wnioski	52
Szczegółowe rekomendacje	52
Bibliografia	53
Dokumenty określające m.in. politykę językową RP	53
Wybrane pozycje bibliograficzne	54
Wykaz obrazów, tabel i schematów.....	54
Załączniki	55
Wykaz analizowanych stron ambasad	55
Wykaz analizowanych stron konsulatów.....	57
Wykaz analizowanych stron Instytutów Polskich.....	58

Wstęp

W raporcie omawiamy jedno z zadań polskiej polityki zagranicznej – promocję polszczyzny na stronach internetowych ambasad, konsulatów i Instytutów Polskich. W tym celu przeanalizowaliśmy szczegółowo 142 strony we wszystkich wersjach językowych. Zbadaliśmy zarówno sposób prezentacji informacji o polszczyźnie (ich miejsce w strukturze stron), jak i ich zawartość merytoryczną.

Promocja języka polskiego jako element polityki zagranicznej

Jednym z elementów polskiej polityki zagranicznej jest promocja polszczyzny za granicą zarówno wśród Polonii oraz Polaków za granicą, jak i społeczności międzynarodowej. Ta funkcja służby zagranicznej jest wzmiankowana w licznych aktach prawnych. Stosowne fragmenty niektórych z nich przedstawiamy poniżej:

Artykuł 18. *Prawa konsularnego*¹ wskazuje, że

konsul w ramach pełnienia funkcji konsularnych (...) działa na rzecz rozwijania i pogłębiania współpracy gospodarczej, naukowej, technicznej oraz kulturalnej między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym, jak również na rzecz promocji polskiej gospodarki, nauki i kultury oraz języka polskiego (s. 3-4).

Dokument określający wieloletnie cele strategiczne – *Priorytety polskiej polityki zagranicznej 2012-2016*² – wyszczególnia siedem następujących celów:

1. Silna Polska w silnej unii politycznej.
2. Polska jako wiarygodny sojusznik w stabilnym łańdźie euroatlantyckim.
3. Polska otwarta na różne wymiary współpracy regionalnej.
4. Strategia polskiej współpracy rozwojowej, promocji demokracji i praw człowieka.
5. Promocja Polski za granicą.
6. Nowa jakość w relacjach z Polonią i Polakami za granicą.
7. Skuteczna służba zagraniczna (s. 6-7).

Punkty 5-6 odnoszą się do promocji polszczyzny, przy czym piąty obejmuje kwestie związane z pośrednią promocją języka w ramach dyplomacji publicznej i promocji kultury. Nadrzędnym celem jest zaś rozwój kontaktów gospodarczych, a więc język (i kultura) nie są traktowane tu autotelicznie.

Istotne znaczenie w budowie odpowiedniego wizerunku kraju jest³ edukacja i nauka. Dlatego nadal wspierane będą inicjatywy organizowania katedr i studiów uniwersyteckich o Polsce oraz kursów języka polskiego w innych krajach. Ważne będą również działania zachęcające obcokrajowców do podejmowania studiów i pracy naukowej w Polsce (stypendia naukowe, granty etc.).

¹ Ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. – *Prawo konsularne* [dziennikustaw.gov.pl/DU/2015/1274; dostęp: XI 2016 r.].

² *Priorytety polskiej polityki zagranicznej 2012-2016*, Warszawa 2012 [msz.gov.pl; dostęp: XI 2016 r.].

³ Wszystkie cytaty podajemy w oryginalnym – czasem wyjątkowo oryginalnym – brzmieniu.

Kultura i jej rozpoznawalność są decydującymi czynnikami w kontekście promocji Polski. W tym ujęciu niezastąpioną rolę będą odgrywać instytucje wspierające polską kulturę za granicą – m.in. Instytuty Polskie i Instytut Adama Mickiewicza, od których oczekiwana będzie jeszcze większa aktywność i innowacyjność (s. 24).

Do zadań tu wzmiankowanych należy m.in. utworzenie efektywnego systemu (gospodarka, kultura, edukacja, turystyka etc.) promocji Polski za granicą oraz wprowadzenie zasad koordynacji tych działań poprzez m.in. wzmocnienie współpracy międzyresortowej w tym zakresie.

Punkt 6. natomiast zawiera odniesienia do promowania polszczyzny traktowanej podmiotowo. Zwraca się tu uwagę na problemy językowe Polonii i Polaków za granicą. Zagadnienie to zostało odpowiednio rozwinięte w zadaniach przypisanych do tego punktu:

usprawnienie istniejących i tworzenie nowych form upowszechniania języka polskiego i wiedzy o Polsce, w tym tworzenie i sponsorowanie ośrodków studiów polskich na czołowych uniwersytetach (s. 27).

W najnowszym dokumencie – *Rządowym programie współpracy z Polonią i Polakami za granicą w latach 2015-2020*⁴ – zwraca się uwagę na zanik języka polskiego wśród Polonii i Polaków za granicą oraz konieczność jego podtrzymywania/rozwijania. Tutaj szczególny nacisk kładzie się na najmłodszą emigrację, która powstała po 2004 r. Dokument stwierdza, że

podstawowymi wyzwaniem wobec migracji poakcesyjnej jest utrzymanie jak najbliższego jej kontaktu z Polską, nauczanie języka polskiego i o Polsce najmłodszego pokolenia, a także motywowanie do powrotów (s. 3).

Polityka edukacyjna w kontekście współpracy z Polonią i Polakami za granicą obejmuje szerokie działania na rzecz rozwoju języka polskiego za granicą:

kierowanie nauczycieli do pracy za granicą i doskonalenie zawodowe nauczycieli polonijnych, prowadzenie szkolnych punktów konsultacyjnych, wspieranie szkół polonijnych oraz przyznawanie stypendiów dla osób polskiego pochodzenia studiujących w Polsce i w krajach zamieszkania (s. 10).

Wśród ważniejszych działań instytucji realizujących program wymienia:

- kierowanie nauczycieli do pracy zagranicą [sic!] (resort właściwy do spraw oświaty i wychowania);
- delegowanie lektorów języka polskiego na uniwersytety zagraniczne (resort właściwy do nauki i szkolnictwa wyższego);
- doskonalenie zawodowe nauczycieli placówek oświatowych polonijnych i publicznych (resort właściwy do spraw oświaty i wychowania);
- przyznawanie stypendiów studentom polskiego pochodzenia, studiującym w Polsce lub państwie zamieszkania (resort właściwy do spraw szkolnictwa i nauki);
- prowadzenie Szkolnych Punktów Konsultacyjnych (resort właściwy do spraw oświaty i wychowania); (...)
- portale internetowe – powroty.zielonalinia.gov.pl, (resort właściwy do spraw pracy i polityki społecznej); otwartaszkola.pl oraz podręcznik internetowy włączpolske.pl (resort właściwy do spraw oświaty i wychowania) (s. 16-17).

⁴ *Rządowy program współpracy z Polonią i Polakami za granicą w latach 2015-2020* [msz.gov.pl; dostęp: XI 2016 r.].

Natomiast w katalogu ważniejszych działań Polonii i Polaków za granicą wspieranych przez Rząd RP na pierwszym miejscu znalazło się nauczanie języka polskiego. *Rządowy program współpracy z Polonią i Polakami za granicą w latach 2015-2020* stanowi podstawę dla bardziej szczegółowego dokumentu omawiającego zadania administracji rządowej w latach 2015-2016, którego treść stała się punktem odniesienia analizy materiału.

Punkt odniesienia

Podstawą opracowania na temat promocji języka polskiego na stronach ambasad, konsulatów oraz Instytutów Polskich był dokument regulujący pracę różnych ministerstw i instytucji zaangażowanych w realizację polityki polonijnej: *Zadania administracji rządowej na lata 2015-2016 w ramach realizacji rządowego programu współpracy z Polonią i Polakami za granicą*⁵. Program został przyjęty 23 lipca 2015 roku, zawierał cele i zadania szczegółowe dla różnych resortów. Łącznie sformułowano 5 ogólnych celów strategicznych. Pierwszy z nich – dotyczący kwestii wspierania nauczania języka polskiego – realizowany jest przez trzy resorty: Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej. Omawiany program jest rozbudowaną częścią *Rządowego programu współpracy z Polonią i Polakami za granicą w latach 2015-2020*, zawiera wytyczne dla działań resortów i instytucji włączonych w politykę zagraniczną na lata 2015-2016.

Dla Ministerstwa Spraw Zagranicznych podano 5 celów strategicznych do realizacji na wszystkich obszarach geograficznych. Pierwszy z nich (cel A), dotyczący kwestii kluczowej dla opracowania niniejszego raportu, został podzielony na 3 zadania szczegółowe. Każdemu zadaniu przypisano zakładane rezultaty.

Cel A – Wspieranie nauczania języka polskiego, w języku polskim i wiedzy o Polsce wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą oraz dzieci pracowników migrujących.

Zadanie 1. Wspieranie rozwoju wszystkich form nauczania języka polskiego, w tym jako języka obcego.

Zakładany rezultat: wzrost liczby ośrodków nauczania języka polskiego.

Zadanie 2. Wspieranie działalności MEN na rzecz podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności – także metodycznych – nauczycieli nauczających języka polskiego i wiedzy o Polsce poza granicami kraju.

Zakładany rezultat: objęcie doskonaleniem zawodowym nauczycieli w państwach i ośrodkach o priorytetowym znaczeniu dla polityki polonijnej.

Zadanie 3. Wspieranie – we współpracy z MNiSW – rozwoju uniwersyteckich studiów o Polsce, katedr polonistyki i lektoratów języka polskiego za granicą, a także propagowanie studiów na polskich wyższych uczelniach.

Zakładany rezultat: podniesienie atrakcyjności studiowania na kierunkach związanych z nauczaniem języka i kultury polskiej, wzrost ilości decydujących się na podjęcie studiów w Polsce dla osób polskiego pochodzenia (s. 2).

⁵ *Zadania administracji rządowej na lata 2015-2016 w ramach realizacji rządowego programu współpracy z Polonią i Polakami za granicą* [msz.gov.pl; dostęp: XI 2016 r.]

Pozostałe cele działań Ministerstwa Spraw Zagranicznych dotyczą m.in. umacniania polskiej tożsamości, zapewnienia możliwości uczestniczenia w kulturze narodowej, wspierania środowisk polonijnych, powrotów Polaków do kraju czy rozwoju kontaktów z Polską:

Cel B – Zachowanie i umacnianie polskiej tożsamości; zapewnienie możliwości uczestniczenia w kulturze narodowej.

Cel C – Wzmacnianie pozycji środowisk polonijnych poprzez podnoszenie efektywności ich działania, wzrost aktywności w życiu publicznym w krajach zamieszkania oraz popularyzowanie wiedzy o przysługujących im prawach.

Cel D – Wspieranie powrotów Polaków do kraju; tworzenie zachęt do osiedlania się w Polsce osób polskiego pochodzenia.

Cel E – Rozwój kontaktów – młodzieżowych, naukowych, kulturalnych, gospodarczych, sportowych oraz współpracy samorządów – z Polską (s. 2-5).

Ponadto w dokumencie tym określono zadania szczegółowe, które zostały sformułowane dla konkretnych obszarów geograficznych. Cel strategiczny A, realizowany za pomocą różnych/zadań, znalazł się w programie działań dla:

- Litwy,
- Białorusi,
- Ukrainy,
- Czech, Łotwy, Rumunii, Słowacji, Węgier, Mołdawii,
- Wielkiej Brytanii, Niemiec, Holandii, Irlandii, Austrii, Norwegii, Francji, Szwecji, Włoch, Belgii, Danii, Islandii, Hiszpanii, Szwajcarii,
- pozostałych państw europejskich,
- Rosji, krajów Kaukazu i Azji Centralnej,
- Brazylii, Argentyny,
- pozostałych państw⁶.

Stanowi zatem istotny aspekt realizacji polityki polonijnej. Najczęściej wymieniane zadania szczegółowe dotyczą przyznawania stypendiów rządowych osobom polskiego pochodzenia na studia w Polsce lub organizacji polskojęzycznego szkolnictwa w różnych krajach.

Realizacja celu A została pominięta jedynie w odniesieniu do USA, Kanady, Australii i Nowej Zelandii. Ograniczono się tam jedynie do zadania szczegółowego dla celu strategicznego C:

Zadanie 2. Opracowanie i wdrożenie oferty pozwalającej na włączenie w większym wymiarze w życie polonijne osób polskiego pochodzenia nie znających języka polskiego.

Zakładany rezultat: włączenie w jak największym wymiarze w życie polonijne Polonii i Polaków mieszkających za granicą nie znających języka polskiego (s. 15).

Za realizację celu strategicznego A odpowiedzialne jest również Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W programie zadań administracji rządowej na lata 2015-2016 sformułowano 5 zadań szczegółowych dla tego resortu:

Cel A – Wspieranie nauczania języka polskiego, w języku polskim i wiedzy o Polsce wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą oraz dzieci pracowników migrujących.

⁶ Klasyfikacja stosowana w omawianych dokumentach.

Zadanie 1. Podnoszenie poziomu wykształcenia młodych osób polskiego pochodzenia poprzez umożliwienie im podjęcia kształcenia w uczelniach polskich w ramach rządowego programu stypendialnego.

Zakładany rezultat: Zapewnienie bezpłatnego kształcenia (finansowanie z budżetu państwa) oraz świadczeń stypendialnych na pokrycie kosztów utrzymania dla ok. 2 500 studentów, doktorantów i stażystów pochodzenia polskiego w szczególności w ramach Programu stypendialnego dla cudzoziemców pochodzenia polskiego podejmujących w Polsce studia I, II, III stopnia lub jednolite studia magisterskie, lub uczestniczących w rocznych stażach naukowych (obywatele Białorusi, Bułgarii, Czech, Estonii, Gruzji, Kazachstanu, Litwy, Łotwy, Mołdawii, Rosji, Rumunii, Słowacji, Ukrainy, Uzbekistanu, Turkmenistanu oraz Węgier). Rocznie na realizację zadania przeznaczają się ok. 19 mln zł na świadczenia stypendialne oraz ok. 22 mln zł na pokrycie kosztów kształcenia.

Zadanie 2. Propagowanie – we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych – oferty studiów uczelni polskich wśród osób pochodzenia polskiego w ramach kampanii promocyjnej Ready, Study, Go! Poland poprzez portal informacyjny go-poland.pl oraz udział w zagranicznych targach edukacyjnych.

Zakładany rezultat: Wzrost liczby osób pochodzenia polskiego podejmujących kształcenie w polskich uczelniach.

Zadanie 3. Wspieranie nauczania języka polskiego (polonistyk i lektoratów języka polskiego) w zagranicznych ośrodkach akademickich dla osób pochodzenia polskiego.

Zakładany rezultat: Skierowanie rocznie ok. 100 lektorów, specjalistów w dziedzinie języka i kultury polskiej do ok. 30 krajów. Łączne nakłady na nauczanie języka polskiego za granicą kształtują się na poziomie ok. 4,5 mln zł rocznie, obejmują również nieodpłatne zaopatrzenie zagranicznych ośrodków w materiały metodyczno-dydaktyczne do nauczania języka polskiego jako obcego.

Zadanie 4. Organizacja letnich kursów języka polskiego i kultury polskiej dla osób posiadających polskie pochodzenie.

Zakładany rezultat: Umożliwienie udziału w kursach języka polskiego i kultury polskiej rocznie ok. 160 osobom pochodzenia polskiego organizowanych przez uczelnie polskie, wyłaniane w drodze konkursu. Nakłady obejmują dofinansowanie części dydaktycznej kursów oraz świadczeń stypendialnych dla uczestników, odpowiednio w kwocie ok. 250 tys. zł oraz 375 tys. zł.

Zadanie 5. Umożliwienie łatwiejszego uzyskiwania poświadczenia znajomości języka polskiego jako obcego osobom pochodzenia polskiego w formie państwowych certyfikatów. Załącznik nr 2 do Rządowego programu współpracy z Polonią i Polakami za granicą.

Zakładany rezultat: Poszerzenie dostępności możliwości uzyskania certyfikatów znajomości języka polskiego jako obcego dla osób pochodzenia polskiego dzięki zmianom w systemie certyfikacji, co wpłynie na zwiększenie liczby osób przystępujących do egzaminów i uzyskujących poświadczenie. W grupie ok. 2000 osób przystępujących w ciągu roku do egzaminów blisko 40% stanowią osoby z polskim pochodzeniem. Łączny koszt funkcjonowania systemu to kwota ok. 1 mln zł (s. 22-23).

Poza tym sformułowano po jednym zadaniu szczególnym dla dwóch obszarów geograficznych: Litwy oraz Brazylii i Argentyny. Dotyczą one realizacji konkretnych programów stypendialnych dla osób polskiego pochodzenia zamieszkujących te kraje.

Ostatniemu resortowi zaangażowanemu w politykę polonijną – Ministerstwu Edukacji Narodowej – przypisano następujące zadania realizujące strategiczny cel A na wszystkich obszarach geograficznych:

Cel A – Wspieranie nauczania języka polskiego, w języku polskim i wiedzy o Polsce wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą oraz dzieci pracowników migrujących.

Zadanie 1. Kierowanie nauczycieli do pracy dydaktycznej wśród Polonii i Polaków za granicą.

Zakładany rezultat: wsparcie nauczania języka polskiego i w języku polskim prowadzonego w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw oraz szkołach organizacji Polaków.

Zadanie 2. Organizowanie w kraju i za granicą doskonalenia zawodowego nauczycieli prowadzących nauczanie języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej oraz innych przedmiotów nauczanych w języku polskim za granicą.

Zakładany rezultat: – podniesienie kompetencji zawodowych nauczycieli w zakresie nauczania języka polskiego i wiedzy o Polsce na wszystkich etapach edukacji; – upowszechnienie jednolitego standardu nauczania uzupełniającego w zakresie języka polskiego i wiedzy o Polsce w oparciu o Podstawę programową dla uczniów polskich uczących się za granicą.

Zadanie 3. Przekazywanie niezbędnych podręczników i pomocy dydaktycznych.

Zakładany rezultat: zaopatrzenie zainteresowanych szkół organizacji Polaków, szkół funkcjonujących w systemach oświaty innych państw oraz innych podmiotów organizujących za granicą nauczanie języka polskiego lub innych przedmiotów nauczanych w języku polskim w niezbędne podręczniki i pomoce dydaktyczne służące temu nauczaniu.

Zadanie 4. Organizowanie kolonii i innych form letniego wypoczynku dzieci i młodzieży polonijnej.

Zakładany rezultat: stworzenie dzieciom i młodzieży polonijnej warunków dla doskonalenia znajomości języka polskiego oraz nawiązywania relacji z rówieśnikami z Polski w ramach organizowanych kolonii i obozów edukacyjnych (s. 25).

Ponadto przy realizacji celu C (Wzmacnianie pozycji środowisk polskich za granicą poprzez podnoszenie sprawności ich funkcjonowania, widoczności i aktywności w życiu publicznym w kraju zamieszkania i świadomości przysługujących praw) w jednym z dwóch zadań określono rezultaty związane z wymianą wiedzy na temat nauczania języka polskiego:

Zadanie 2. Udział przedstawicieli MEN w przedsięwzięciach organizowanych przez polskie środowiska oświatowe za granicą.

Zakładany rezultat:

- utrzymywanie bieżących kontaktów z polskimi środowiskami oświatowymi za granicą;
- wymiana doświadczeń i aktualizacja wiedzy na temat nauczania języka polskiego i w języku polskim (s. 26).

Materiał

Aby prześledzić sposoby promocji polszczyzny, zebraliśmy dane ze stron internetowych ambasad, konsulatów generalnych oraz Instytutów Polskich. Podstawa analizy to:

- 119 stron internetowych placówek dyplomatycznych (85 ambasad i 34 konsulaty) w 88 państwach.
- 23 strony internetowe Instytutów Polskich w 21 państwach⁷.

Pełen wykaz badanych stron wraz z linkami znajduje się w załącznikach do niniejszego raportu.

W analizie nie uwzględniliśmy trzech stron ambasad, których działalność została zawieszona przed 2016 r., tj. ambasad w Damaszku, Trypolisie oraz Bagdadzie⁸. Zgromadzone dane obejmowały wszystkie dostępne wersje językowe (zwykle dwie lub trzy). Wersje stron internetowych w językach innych niż polski podzielone zostały według następujących zasad:

- wersja strony internetowej w języku lokalnym, czyli mającym status języka urzędowego w danym państwie,
- wersja strony internetowej w języku innym (obcym), czyli najczęściej niemającym statusu języka urzędowego w danym państwie; (przeważnie był to język uznawany za „globalny” w danym regionie: angielski, rosyjski lub francuski).

Jeśli strona internetowa ambasady miała wersje językowe w więcej niż jednym języku urzędowym dla danego państwa, jako język lokalny traktowaliśmy ten, którym posługiwało się więcej mieszkańców. Analizę przeprowadzaliśmy w październiku i listopadzie 2016 roku.

Poniższa mapa pokazuje zasięg geograficzny (oznaczony kolorem zielonym) analizowanych placówek dyplomatycznych – nie uwzględnia przy tym akredytacji ambasad poza państwami przyjmującymi.

Obraz 1. Zasięg geograficzny analizowanych placówek dyplomatycznych.

⁷ Strona internetowa MSZ podaje 24 takie placówki. Instytut Polski w Pekinie nie posiada strony internetowej. Na terenie Rosji i Niemiec są po dwa Instytuty Polskie [msz.gov.pl/pl/p/msz_pl/polityka_zagraniczna/dyplomacja_publiczna/instytuty_polskie/instytuty_polskie; dostęp: IX 2016 r.].

⁸ Ambasada RP w Bagdadzie wznowiła działalność tuż po zakończeniu zbierania danych na potrzeby tego raportu.

Metodologia

W analizie uwzględniliśmy miejsce treści poświęconych polszczyźnie w strukturze każdej strony internetowej oraz ich zawartość merytoryczną. Pierwsze zagadnienie obejmuje analiza kompozycyjna, drugie – analiza zawartości oraz analiza jakościowa.

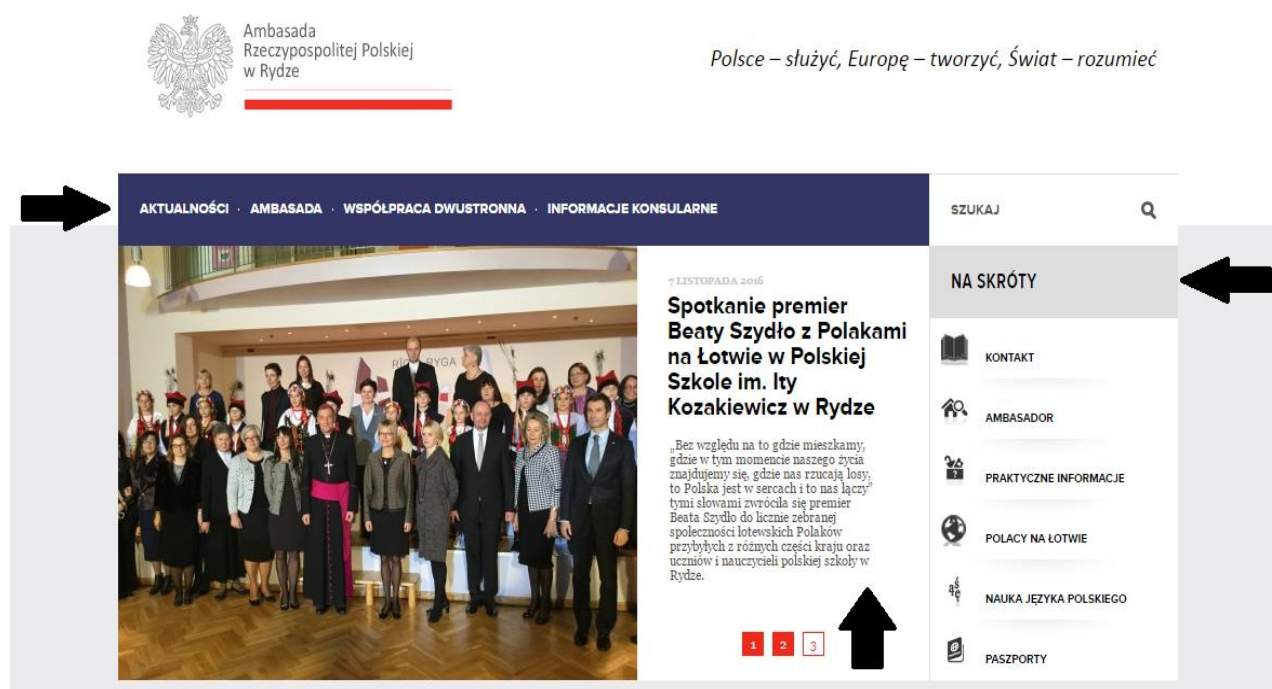
Podczas gromadzenia i analizy materiału uwzględniliśmy profil prototypowego użytkownika badanych stron internetowych, tj. osoby, która chce odnaleźć odpowiednie informacje, ale nie będzie w tym celu przeszukiwać całej zawartości strony, np. dawnych aktualności, podstron niewystępujących w menu głównym itp. Z tego względu w rezultatach niekiedy pomijaliśmy te informacje, do których dotarcie było utrudnione lub nieoczywiste.

Analiza kompozycyjna – strony ambasad i konsulatów

Analizę kompozycji przeprowadziliśmy wyłącznie dla stron konsulatów i ambasad. Taki wybór podyktowany został:

- jednorodnym kształtem stron placówek dyplomatycznych w domenie msz.gov.pl,
- brakiem jednego wzorca kompozycyjnego stron Instytutów Polskich.

Poniżej znajduje się typowa strona placówki dyplomatycznej (ambasady lub konsulatu):

Obraz 2. Układ treści na stronie ambasady lub konsulatu – na przykładzie Łotwy.

Z punktu widzenia promocji określonych treści trzy elementy kompozycyjne strony mogą pełnić szczególnie istotną rolę:

- menu główne – poziome, na górze,
- menu *Na skróty* – pionowe, po prawej stronie,
- wyróżnione aktualności – centralna pozycja na stronie.

Spośród wymienionych elementów promocja treści w aktualnościach siłą rzeczy ma charakter tymczasowy, dlatego w analizie wzięliśmy pod uwagę wyłącznie pierwsze dwa, które umożliwiają promocję długoterminową.

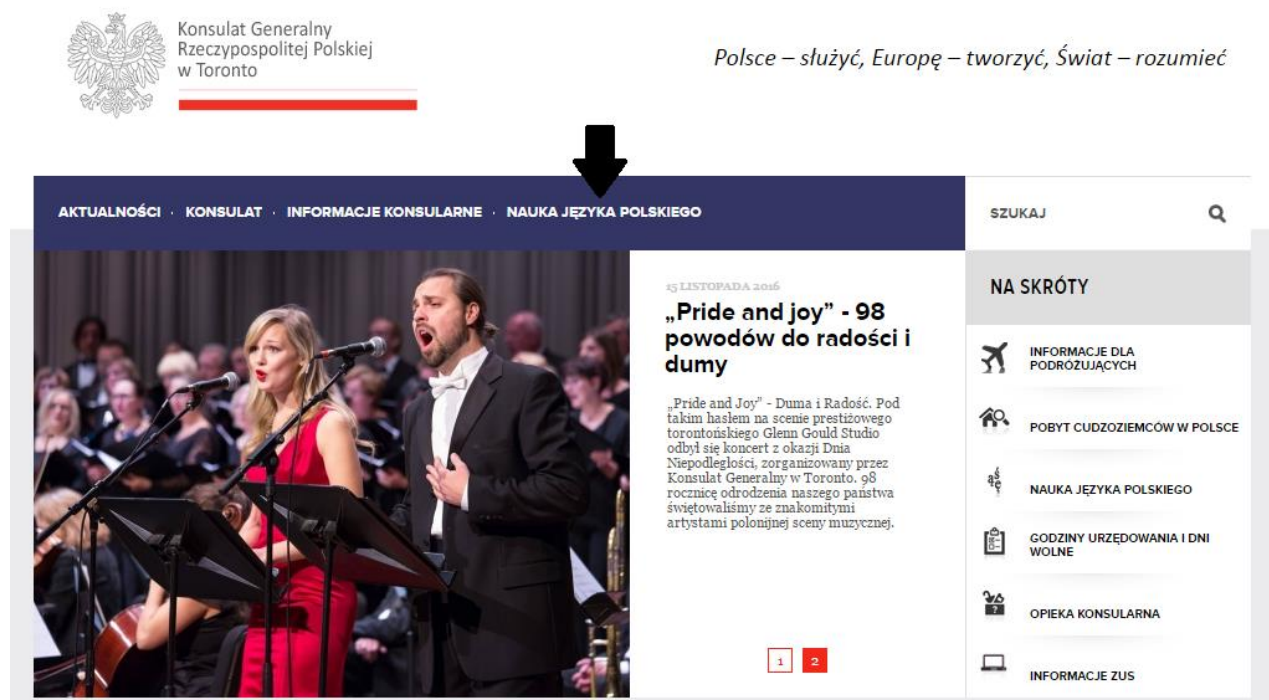
Przeprowadzona analiza kompozycyjna w przypadku menu głównego uwzględniała:

- obecność zakładki poświęconej polszczyźnie,
- lokalizację informacji o polszczyźnie,
- poziom ekspozycji informacji o polszczyźnie.

Pierwsza kategoria ma charakter zero-jedynkowy, tj. treści poświęcone polszczyźnie mogą pojawiać się w menu głównym lub też ich nie ma.

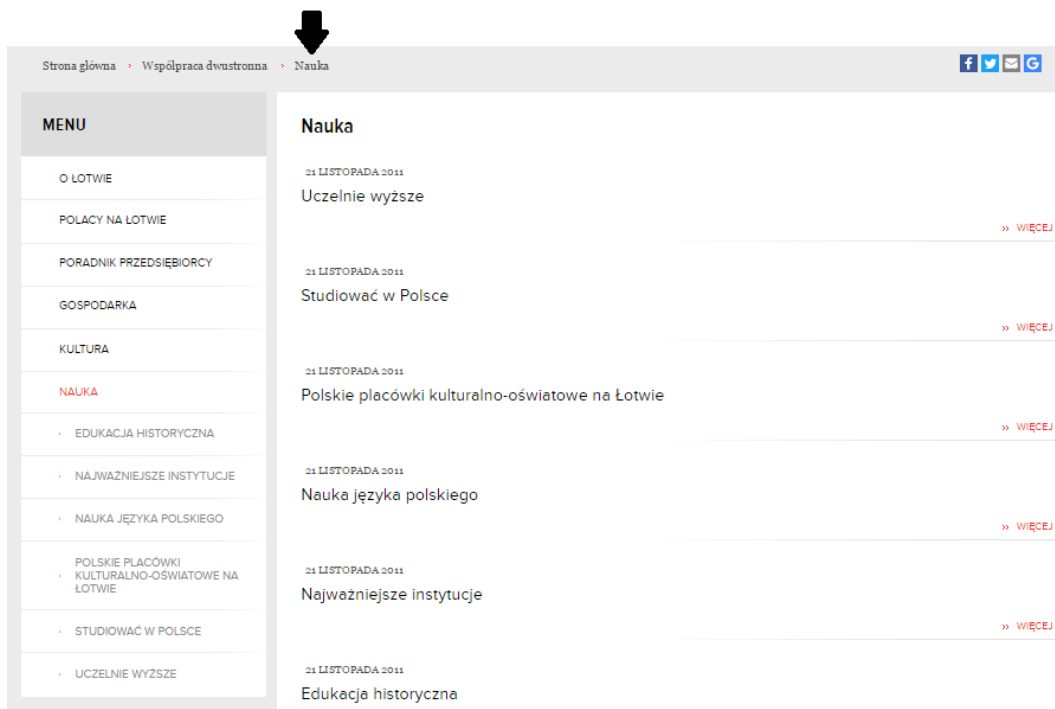
Druga kategoria informuje o umiejscowieniu treści poświęconych polszczyźnie w obrębie menu głównego. Samo menu składa się zwykle z czterech zakładek, z czego pierwsza z nich to *Aktualności*. Pozostałe trzy wykazują pewną dowolność zarówno jeśli chodzi o kolejność, jak i nazewnictwo. Najczęściej – w przypadku ambasad – są to: *Ambasada*, *Współpraca dwustronna* oraz *Informacje konsularne*. Już przy wstępnym oglądzie materiału okazało się, że na stronach poszczególnych ambasad i konsulatów informacje dotyczące polszczyzny mogą pojawić się w obrębie każdej z omawianych zakładek.

Trzecia kategoria informuje o poziomie ekspozycji treści dotyczących polszczyzny w obrębie menu głównego. Treści te mogą pojawiać się już na poziomie menu głównego – tak jest w przypadku konsulatu w Toronto.

Obraz 3. Informacja o nauce języka polskiego na pierwszym poziomie menu głównego.

Najczęściej jednak treści dotyczące polszczyzny znajdują się na drugim lub nawet trzecim poziomie menu.

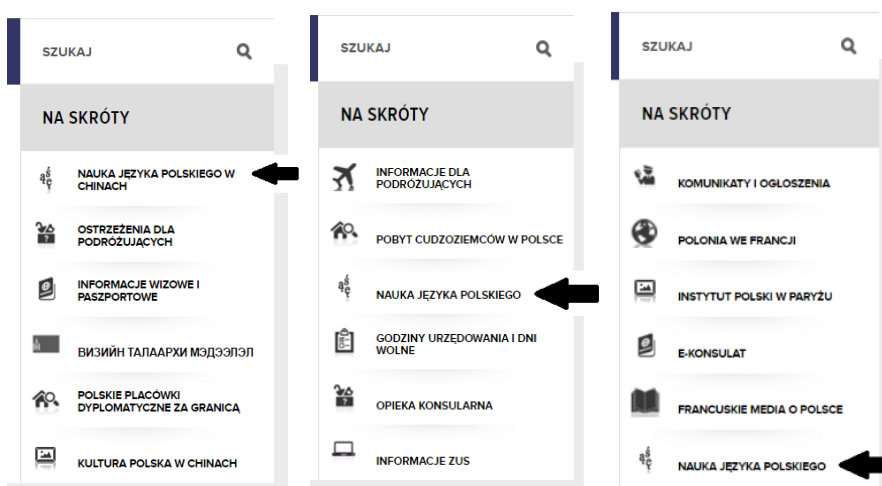

Obraz 4. Informacje o nauce języka polskiego na trzecim poziomie menu głównego.

Z kolei w przypadku menu *Na skróty* analiza kompozycyjna obejmowała dwa zagadnienia:

- obecność zakładki poświęconej polszczyźnie,
- pozycję zakładki w obrębie menu.

Pierwsze z nich jest analogiczne do obecności treści dotyczących polszczyzny w menu głównym (są – nie ma). Drugie dotyczy umiejscowienia zakładki w obrębie menu. *Na skróty* zwykle składa się z sześciu pozycji ułożonych pionowo – kwestie związane z językiem polskim mogą pojawiać się w każdej z nich.

Obraz 5. Zakładka „Na skróty” na stronach placówek w Pekinie, Toronto i Paryżu.

Analiza zawartości – strony ambasad, konsulatów i Instytutów Polskich

Dla analizy zawartości na podstawie wstępnego oglądu badanych stron przygotowaliśmy klucz kategoryzacyjny obejmujący najistotniejsze informacje na temat polszczyzny. Dla ambasad i konsulatów zawiera on jedenaście kategorii:

1. ośrodki w Polsce oferujące nauczanie języka polskiego jako obcego,
2. ośrodki w danym kraju oferujące nauczanie języka polskiego jako obcego,
3. szkoły polonijne w danym kraju,
4. szkolne punkty konsultacyjne w danym kraju,
5. certyfikacja języka polskiego jako obcego,
6. podstawowe informacje o języku polskim,
7. podręczniki do nauczania języka polskiego jako obcego,
8. internetowe nauczanie języka polskiego jako obcego,
9. inne materiały do nauczania języka polskiego jako obcego,
10. biblioteki,
11. stypendia.

Kolejność kategorii jest istotna. Rdzeń informacji stanowią pierwsze cztery punkty – dane o placówkach oferujących naukę języka polskiego. Obejmują one zarówno ośrodki w Polsce (oferujące naukę języka polskiego jako obcego), jak i w danym kraju. W tym drugim przypadku mogą to być również ośrodki NJPJO, ale także – szkoły polonijne lub szkolne punkty konsultacyjne.

Punkt piąty uznaliśmy za istotną informację dodatkową. Certyfikacja języka polskiego jako obcego jest bowiem ważnym narzędziem promocyjnym polszczyzny. Podstawowe informacje na jej temat powinny – w naszym przekonaniu – znaleźć się na analizowanych stronach internetowych.

Punkty 6-11 są mniej istotne, jeśli chodzi o promocję języka polskiego – warto jednak, by pojawiały się na analizowanych stronach internetowych.

W przypadku Instytutów Polskich klucz kategoryzacyjny był zbliżony, ale ograniczony do dziewięciu kategorii. Ponieważ głównym zadaniem tych placówek jest promocja kultury polskiej wśród obcokrajowców, nie braliśmy w tym przypadku pod uwagę informacji o szkołach polonijnych oraz szkolnych punktach konsultacyjnych. Klucz kategoryzacyjny dla Instytutów Polskich wyglądał zatem następująco:

- ośrodki w Polsce oferujące nauczanie języka polskiego jako obcego,
- ośrodki w danym kraju oferujące nauczanie języka polskiego jako obcego,
- certyfikacja języka polskiego jako obcego,
- podstawowe informacje o języku polskim,
- podręczniki do nauczania języka polskiego jako obcego,
- internetowe nauczanie języka polskiego jako obcego,
- inne materiały do nauczania języka polskiego jako obcego,
- biblioteki,
- stypendia.

Otrzymane dane liczbowe pozwoliły nam w efekcie opracować zbiorczą kategoryzację i ewaluację treści na badanych stronach internetowych.

Analiza jakościowa – strony ambasad, konsulatów i Instytutów Polskich

Aby uzupełnić dane liczbowe, materiał przeanalizowaliśmy również jakościowo, co pozwoliło wskazać zestaw dobrych (+) i niefortunnnych (-) praktyk komunikacyjnych stosowanych przez administratorów stron internetowych. Po każdym elemencie analizy podajemy rekomendację, czyli zalecenia, które powinny zdecydowanie polepszyć promocję języka polskiego.

Ambasady i konsulatory

Analiza kompozycyjna

W pierwszej kolejności zbadaliśmy strony ambasad i konsulatów. Punktem wyjścia była dla nas analiza kompozycyjna poszczególnych wersji językowych przeprowadzona według przyjętych wcześniej parametrów. Szczegółowe wyniki znajdują się poniżej. Wskaźniki ilustrujemy dodatkowo – gdzie to możliwe – wykresami geograficznymi. W przypadku kilku placówek funkcjonujących w danym kraju (ambasada i konsulat lub kilka konsulatów) wykorzystujemy zawsze dane najkorzystniejsze dla promocji polszczyzny. Oznacza to, że jeśli np. zakładka poświęcona nauce języka polskiego w menu *Na skróty* strony ambasady danego kraju jest na pozycji piątej (stosunkowo nisko), a na stronie konsulatu w tym samym kraju – np. na pozycji drugiej (stosunkowo wysoko), na wykresie geograficznym przyjmujemy drugą z podanych wartości.

Rekomendacja 1. Wszystkie strony powinny mieć lokalną i/lub obcojęzyczną wersję językową.

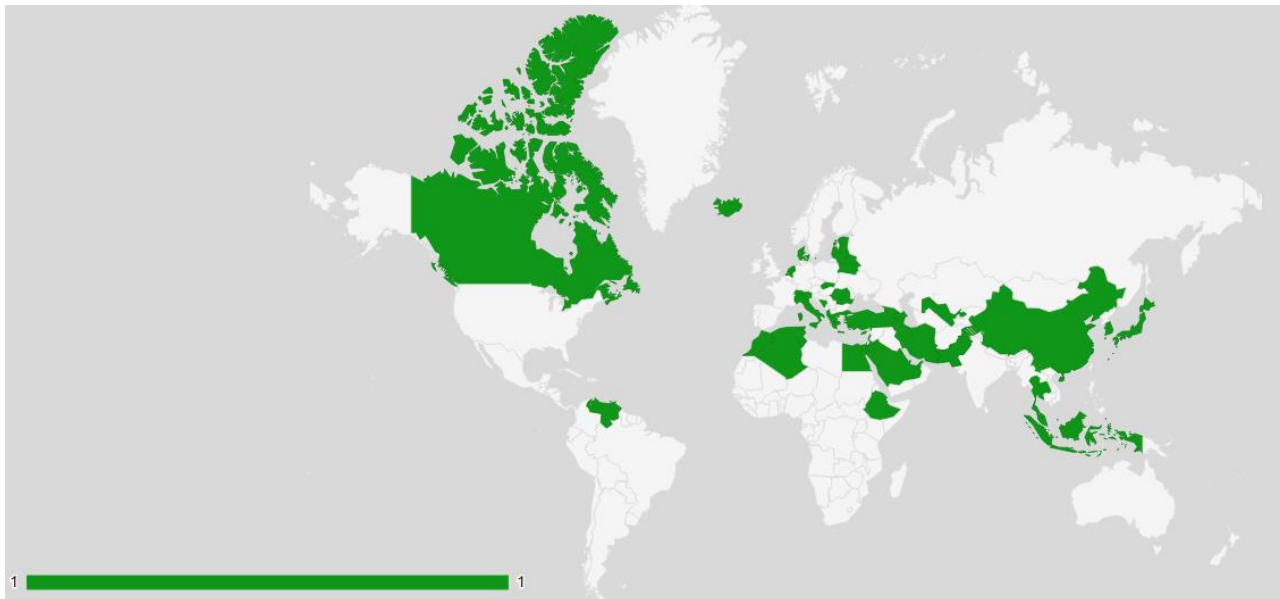
Strony internetowe polskich ambasad i konsulatów miały zwykle 2-3 wersje językowe. Udostępnienie treści witryn w języku obowiązującym/urzędowym w danym kraju jest niezwykle istotne dla osób polskiego pochodzenia, które nie znają języka polskiego⁹. Lokalne wersje językowe (m.in. portugalska, ormiańska, wietnamska, chińska, rosyjska, angielska) można znaleźć na stronach 101 placówek zagranicznych w 78 państwach (kolor zielony):

Obraz 6. Lokalne wersje językowe stron polskich ambasad i konsulatów.

⁹ W *Priorytetach polskiej polityki zagranicznej* we fragmencie poświęconym Polonii i Polakom za granicą stwierdza się jednoznacznie, że „olbrzymia część przekazu kierowanego do Polonii realizowana jest w języku polskim. Tymczasem co najmniej 70% polskiej diaspory w świecie (...) językiem tym już nie włada”. Trzeba to brać pod uwagę „przy doborze języka komunikacji z Polonią” (s. 26).

Obcojęzyczne wersje językowe (poza językiem polskim i językiem lokalnym), głównie w językach angielskim i francuskim, posiadają witryny 48 ambasad i konsulatów w następujących państwach (kolor zielony):

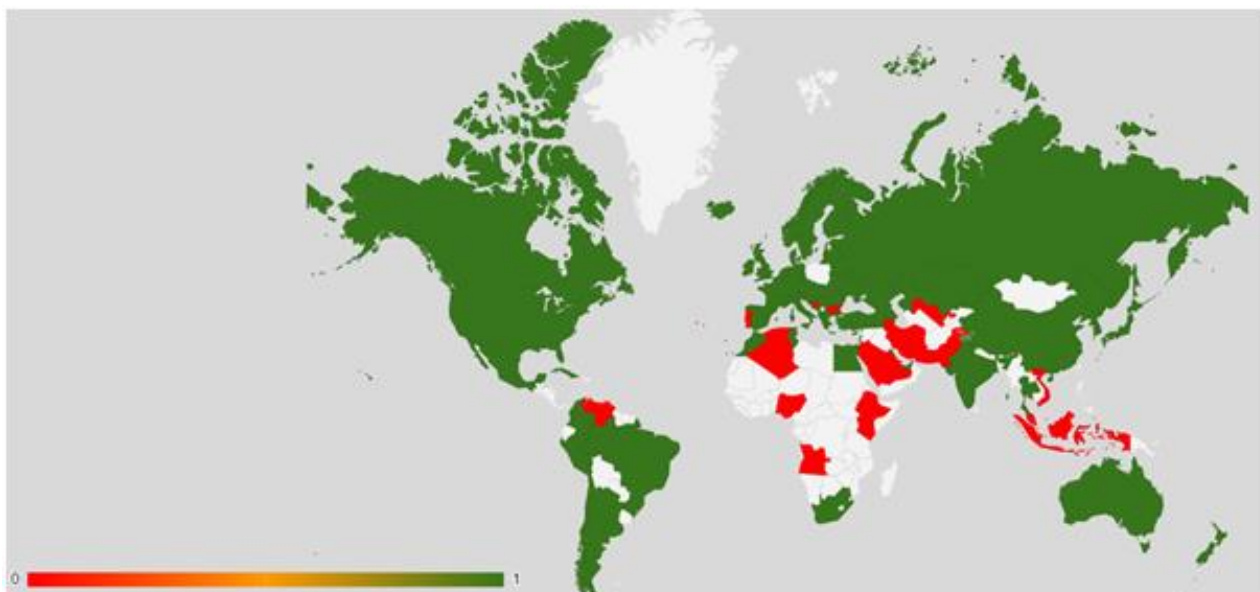

Obraz 7. Obcojęzyczne wersje językowe stron polskich ambasad i konsulatów.

Obecność informacji o polszczyźnie w menu głównym

Rekomendacja 2. Wszystkie strony (w każdej wersji językowej) powinny zawierać treści promujące język polski.

Treści związane z nauczaniem języka polskiego pojawiają się w menu głównym na 75% polskich wersji stron ambasad i konsulatów. Poniższy wykres obrazuje ich rozmieszczenie geograficzne. Kolor zielony oznacza, że informacje o języku polskim są dostępne z menu głównego, kolor czerwony oznacza brak informacji o języku polskim w menu głównym.

Obraz 8. Informacja o polszczyźnie w menu głównym – polska wersja językowa.

Zakładki zawierające treści związane z nauczaniem języka polskiego znalazły się w menu głównym na 64% stron placówek zagranicznych w lokalnej wersji językowej w następujących państwach (kolor zielony – informacje o języku polskim dostępne z menu głównego, kolor czerwony – brak informacji o języku polskim w menu głównym):

Obraz 9. Informacja o polszczyźnie w menu głównym – lokalna wersja językowa.

W menu głównym zakładkę z informacjami o polszczyźnie można z kolei odnaleźć na około 47% witryn placówek zagranicznych w wersji obcojęzycznej (kolor zielony – informacje o języku polskim dostępne z menu głównego, kolor czerwony – brak informacji o języku polskim w menu głównym):

Obraz 10. Informacja o polszczyźnie w menu głównym – obcojęzyczna wersja językowa.

Lokalizacja informacji o polszczyźnie w menu głównym

Rekomendacja 3. Treści promujące język polski powinny mieć stałą lokalizację w menu głównym.

Na większości analizowanych stron internetowych placówek dyplomatycznych wszystkie informacje zgrupowane są w czterech głównych zakładkach (są to przeważnie *Aktualności*, *Ambasada*, *Informacje konsularne* oraz *Współpraca dwustronna*).

W polskiej wersji językowej 89 stron konsulatów i ambasad (75%) zawierało zakładkę w menu głównym. W menu głównym informacje dotyczące nauki języka polskiego można było odnaleźć w jednej zakładce lub w dwóch. W 11% stron zawierających informację w menu głównym link do podstrony miał podwójne źródło, a więc znajdował się w dwóch zakładkach menu głównego. W efekcie podstrona dotycząca nauki języka polskiego była zamieszczona w 97 lokalizacjach, mimo że zakładkę w menu głównym zawierało 89 stron:

Informacje konsularne	41%
Współpraca dwustronna	37%
[informacje polonijne]	15%
Ambasada	5%
[bezpośrednio w menu głównym]	1%

Tabela 1. Lokalizacja informacji o polszczyźnie w zakładkach menu głównego.

Wprowadzona tu kategoria „informacje polonijne” obejmowała takie nazwy zakładek jak: *Polonia w PP*¹⁰, *Polonia*, *Polak w PP*, *Polacy w PP* oraz *Informacje polonijne*.

Jak widać, przeważają informacje w zakładkach: *Informacje konsularne* oraz *Współpraca dwustronna*. Ta tendencja wynika naturalnie z niemal stałej obecności tych zakładek na stronach, podczas gdy zakładki na temat Polonii i Polaków w danym kraju są bardziej sporadyczne.

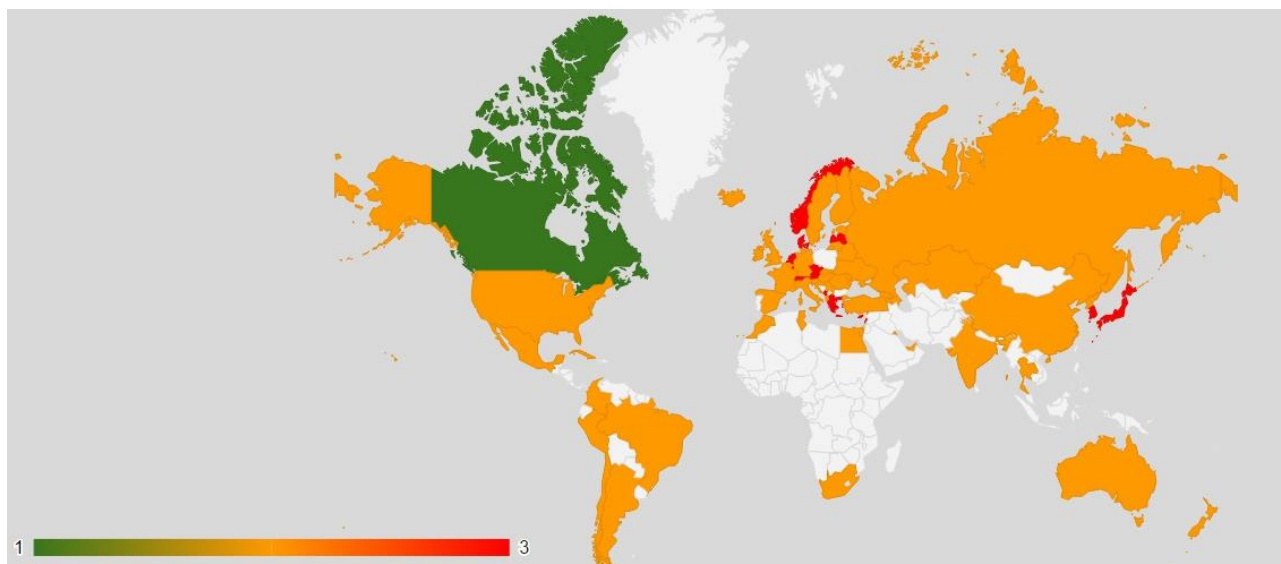
Zwykle informacje o polszczyźnie w menu głównym lokalnych i obcych wersji językowych stanowiły zawartość zakładek, których nazwy są dokładnym tłumaczeniem odpowiednika w wersji polskojęzycznej, np. *Консульская информация*, *COOPERACIO BILATERAL*, *Двостороння співпраця*, *Polish Community*, *Bilateral Relations*, *Consular information*, *Consular affairs*).

Poziom ekspozycji informacji o polszczyźnie w menu głównym

Rekomendacja 4. Treści promujące polszczyznę powinny mieć stały (maksymalnie drugi) poziom ekspozycji w menu głównym.

Informacje o nauce języka polskiego mogą być ukryte na różnych poziomach menu głównego. W przypadku polskich wersji językowych na 89 stron był to najczęściej poziom drugi (79%), np. *Informacje konsularne* → *Nauka języka polskiego*. Na poniższym wykresie obrazuje to kolor pomarańczowy. Jak już wspomnieliśmy w punkcie 6.3., wyjątkowa pod tym względem jest strona konsulatu w Toronto, która posiada stosowną zakładkę już na pierwszym poziomie menu (kolor zielony). W pozostałych przypadkach (20%) informacje poświęcone nauczaniu języka polskiego znajdują się na trzecim poziomie menu (kolor czerwony), np. *Współpraca dwustronna* → *Nauka* → *Nauka języka polskiego*. Z punktu widzenia dostępności informacji zwłaszcza ostatni przypadek jest problematyczny – treści ukryte na trzecim poziomie nie są widoczne przy szybkim przeglądaniu zawartości strony.

¹⁰ Skrótem „PP” oznaczamy schematycznie ‘państwo przyjmujące’ – tu najczęściej podawano nazwę danego państwa bądź, w przypadku konsulatów, miasta.

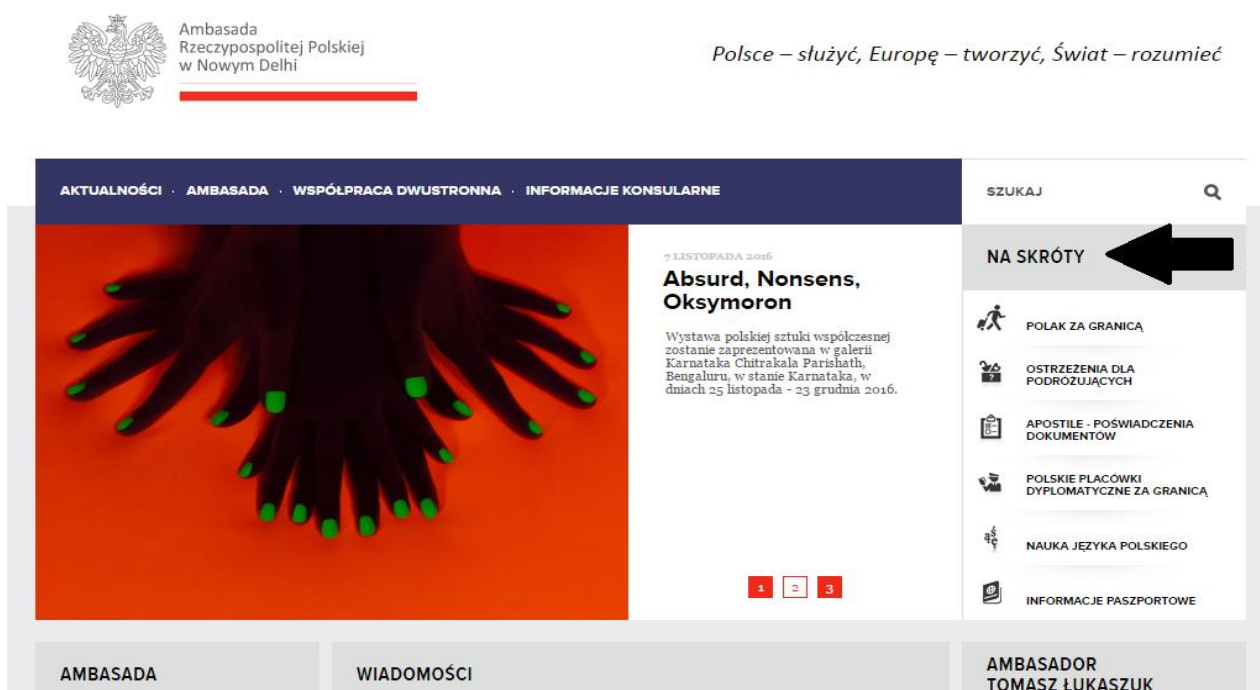
Obraz 11. Ekspozycja informacji o polszczyźnie w menu głównym – polska wersja językowa.

W lokalnych oraz innych wersjach językowych również dominująca jest ekspozycja na drugim poziomie menu głównego. Wersje lokalne (64 strony): drugi poziom – 84%, trzeci poziom – 16%. Inne wersje językowe (23 strony): drugi poziom – 74%, trzeci poziom – 26%.

Obecność informacji o polszczyźnie w menu *Na skróty*

Rekomendacja 5. Wszystkie strony powinny zawierać zakładkę o polszczyźnie w menu „Na skróty”.

W układzie kompozycyjnym stron internetowych polskich ambasad i konsulatów występuje kilka stałych elementów. Jednym z nich jest skrócone menu (*Na skróty*), w którym znajdują się odesłania do najważniejszych informacji ukrytych na różnych poziomach głębokości w menu głównym. Znajduje się ono zawsze po prawej stronie witryny:

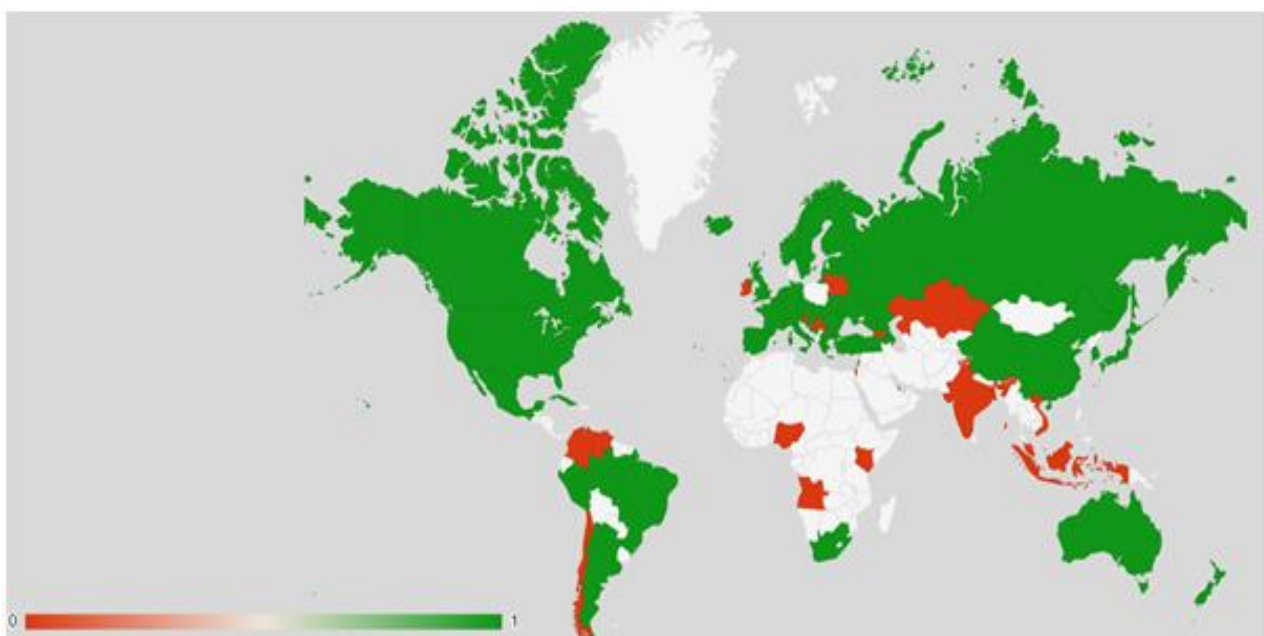
Obraz 12. Strona Ambasady RP w Nowym Delhi.

Szybki dostęp do treści związanych z nauką języka polskiego możliwy był w 69% stron internetowych ambasad i konsulatów, najczęściej w zakładce nazwanej *Nauczanie języka polskiego* lub podobnie (np. *Język polski*, *Nauka języka polskiego w Kolumbii*, *Polska szkoła*). Poniższa mapa przedstawia obecność zakładki odsyłającej do podstrony o polszczyźnie w menu *Na skróty*. Na tej i kolejnych dwu mapach stosujemy takie same oznaczenia jak w analizie menu głównego: kolor zielony oznacza, że w menu *Na skróty* jest zakładka odsyłająca do szeroko rozumianego nauczania języka polskiego; kolor czerwony – w menu *Na skróty* nie ma w ogóle zakładki dotyczącej języka polskiego.

Obraz 13. Informacja o polszczyźnie w menu „Na skróty” – polska wersja językowa.

Szybki dostęp do treści związanych z nauczaniem języka polskiego możliwy jest na stronach internetowych 67% placówek zagranicznych w lokalnej wersji językowej:

Obraz 14. Informacja o polszczyźnie w menu „Na skróty” – lokalna wersja językowa.

Zakładka zawierająca treści związane z polszczyzną znalazła się w skróconym menu na 26 obcojęzycznych wersjach stron polskich placówek zagranicznych:

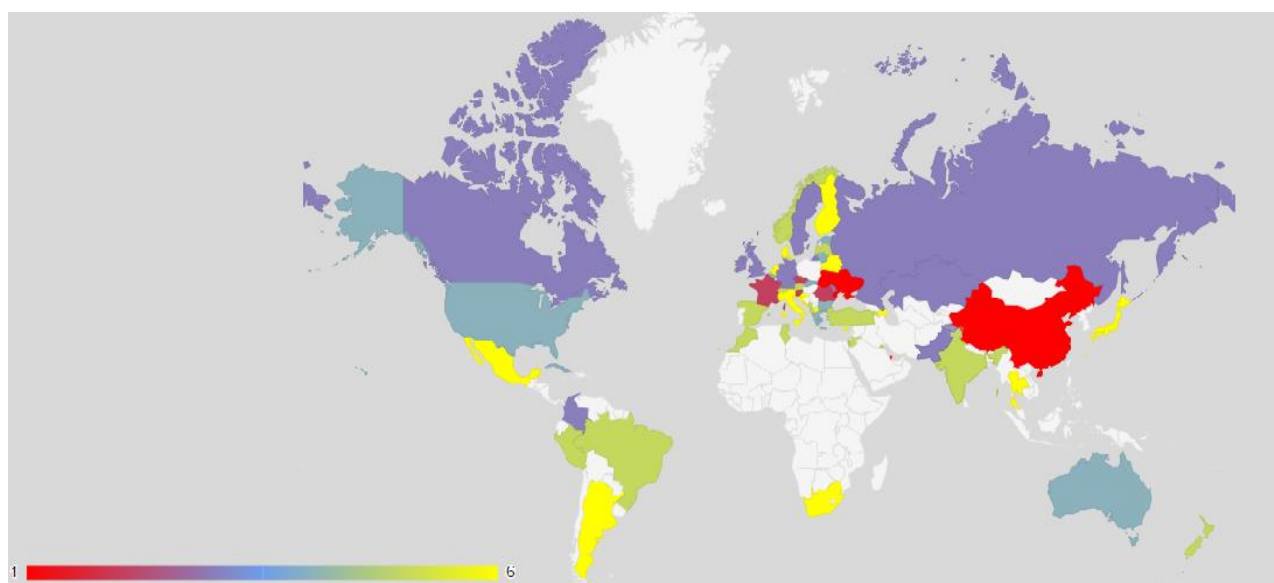
Obraz 15. Informacja o polszczyźnie w menu „Na skróty” – obcojęzyczna wersja językowa.

Pozycja informacji o polszczyźnie w menu *Na skróty*

Rekomendacja 6. Informacja o polszczyźnie powinna mieć stałą lokalizację w menu „Na skróty”.

Skrócone menu zawiera zwykle 5 lub 6 zakładek. Pozycja zakładki *Nauczanie języka polskiego* była zróżnicowana i występowała na każdym miejscu w układzie:

- na pierwszym miejscu – 4%; mapa: kolor czerwony (np. Chiny),
- na drugim miejscu – 5%; mapa: bordowy (np. Czechy, Rumunia),
- na trzecim miejscu – 15%; mapa: fioletowy (np. Kanada, Szwecja, Rosja),
- na czwartym miejscu – 22%;, mapa: niebieski (np. Bułgaria, Australia, USA),
- na piątym miejscu – 26%; mapa: kolor zielony (np. Indie),
- na szóstym miejscu – 29%; mapa: kolor żółty (np. Meksyk) stron ambasad i konsulatów.

Obraz 16. Pozycja w menu „Na skróty” – polska wersja językowa.

Na stronach w języku lokalnym zakładki zawierające treści związane z językiem polskim zajmowały następującą pozycję w skróconym menu:

- pierwsze miejsce – 3%
- drugie miejsce – 10%
- trzecie miejsce – 10%
- czwarte miejsce – 21%
- piąte miejsce – 35%
- szóste miejsce – 21%

Wśród wymienionych stron w wersjach obcojęzycznych zakładki z informacjami o polszczyźnie znajdowały się na:

- pierwszym miejscu – 4%
- drugim miejscu – 12%
- trzecim miejscu – 12%
- czwartym miejscu – 31%
- piątym miejscu – 17%
- szóstym miejscu – 21%

Nazwy podstron zawierających informacje o polszczyźnie

Rekomendacja 7. Zakładki poświęcone polszczyźnie w menu głównym oraz „Na skróty” powinny mieć jednolite nazwy.

Warto na koniec wspomnieć także o nazwach podstron zawierających wiadomości o nauce polskiego zarówno w menu głównym, jak i *Na skróty*. Nazwy te znacznie różniły się między sobą. Ponadto na niektórych stronach były 2, 3 lub 4 zakładki (podstrony), na których można było znaleźć informacje na temat języka polskiego. W poniższym zestawieniu liczbowym uwzględniliśmy strony zawierające jeden odsyłacz z menu głównego. Znaleźliśmy tu aż 46 różnych nazw, które następnie podzieliliśmy na 7 podgrup w zależności od specyfikacji.

Nauka języka polskiego	40%
Nauka języka polskiego w PP	25%
Szkoła polska w PP	18%
Szkolny Punkt Konsultacyjny	9%
Kursy języka polskiego	1%
Nauka języka polskiego w Polsce	1%
Inne	6%

Tabela 2. Kategorie nazw podstron dotyczących języka polskiego w menu głównym

Najliczniejszą grupę stanowiły nazwy ogólnie dotyczące nauki języka polskiego. Następne są trzy grupy konkretnie określające, że informacje będą dotyczyły nauczania języka polskiego w państwie przyjmującym: *Nauka języka polskiego w PP*, *Szkoła polska w PP*, *Szkolny Punkt Konsultacyjny*, przy czym najliczniejsza znów jest nazwa najbardziej pojemna, która może sygnalizować obecność informacji na temat zarówno NJPJO w PP, jak i szkolnictwa polonijnego. Poniższa lista przedstawia wymienione grupy oraz przykłady nazw:

Nauka języka polskiego
Nauka języka polskiego
Nauka języka polskiego i edukacja w Polsce
Szkolnictwo i nauczanie języka polskiego
Szkoły języka polskiego

Nauka języka polskiego w PP
Kursy języka polskiego
Kursy języka polskiego w PP
Nauka języka polskiego dla dzieci obywateli RP w PP
Nauka języka polskiego w PP
Szkoły polskie w PP i nauka języka polskiego
Szkoła polska w PP
Lekcje języka polskiego, Polskie szkoły w PP
Nauka języka polskiego
Polskie szkoły
Polskie szkoły w PP
Szkolnictwo
Szkolnictwo polonijne w PP
Szkolnictwo polskie w PP
Szkoła polonijna w PP
Szkoła polska
Szkoła polska w mieście PP
Szkoły języka polskiego w PP
Szkoły w PP
Szkolny Punkt Konsultacyjny
Szkolny Punkt Konsultacyjny
Szkolny Punkt Konsultacyjny przy Ambasadzie RP
Szkolny Punkt Konsultacyjny w PP
Kursy języka polskiego
Kursy języka polskiego
Nauka języka polskiego w Polsce
Nauka języka polskiego w Polsce
Inne
Biblioteka
Dom polski – Polacy w PP
Język polski
Nauka
Studia polonistyczne w PP

Tabela 3. Nazwy podstron dotyczących języka polskiego wg kategorii w menu głównym.

Gdy istniało kilka podstron zawierających wiadomości o języku polskim, pojawiały się podobne nazwy, choć niektóre wydają się nieco bardziej szczegółowe: *Nauka języka polskiego dla cudzoziemców w Polsce*, *Centrum Języka i Kultury Polskiej*, *Edukacja*, *Instytuty Polskie w PP*, *Język polski*, *Język polski w szkole PP*, *Lektorat języka polskiego*, *Szkoła przedmiotów ojczyństw*, *Projekty edukacyjne i pedagogiczne wspierające uczniów szkół polskich poza granicami kraju*.

W menu *Na skróty* na 82 stronach funkcjonuje 7 różnych nazw. Tu także najczęstsze były *Nauka języka polskiego* oraz *Nauka języka polskiego w PP*. Dwukrotnie w menu *Na skróty* pojawiły się dwa odsyłacze: *Nauka języka polskiego* i *Szkoła polska* oraz – *Nauka języka polskiego* i *Szkoła polska w PP*. Widać zatem wyraźnie intencję odróżnienia NJPJO oraz szkolnictwa polonijnego.

Nauka języka polskiego	83%
Nauka języka polskiego w PP	13%
Szkoła polska w PP	3%
Kursy języka polskiego	1%
Inne	1%

Tabela 4. Kategorie nazw podstron dotyczących języka polskiego w menu „Na skróty”.

Zestawienie wraz z konkretnymi nazwami podstron przedstawia poniższa lista:

Nauka języka polskiego
Nauka języka polskiego
Studia w Polsce i nauka języka polskiego
Nauka języka polskiego w PP
Nauka języka polskiego w PP
Szkoła polska w PP
Polska szkoła
Szkoła polska
Kursy języka polskiego
Kursy języka polskiego
Inne
Język polski

Tabela 5. Nazwy podstron dotyczących języka polskiego wg kategorii w menu „Na skróty”.

Warto również zaznaczyć, że z wszystkich stron w języku polskim 57% zawierało zakładki o języku polskim zarówno na poziomie menu głównego, jak i w pozycji *Na skróty*, natomiast jedynie w 30% te zakładki miały identyczne nazwy. Wydaje się to swego rodzaju niekonsekwencją, bo logiczną ideą kompozycyjną tak zaprojektowanej strony internetowej jest *skracanie* (menu *Na skróty*) drogi dojścia do danej grupy informacji znajdującej się na którymś z poziomów menu głównego. Inne nazewnictwo tych samych treści niekoniecznie musi być mylące, natomiast w niektórych sytuacjach może świadczyć o nieusystematyzowaniu materiałów zamieszczanych na danej stronie.

Podobne strategie nazewnicze dotyczące zarówno menu głównego, jak i menu *Na skróty* występują w wersjach stron w językach lokalnych i obcych. I również tam znaleźć można rozbieżności między tytułami zakładek w tych dwu menu w obrębie danej strony. Ze względu na różnorodność języków pomijamy tu ich wyliczanie.

Analiza zawartości

Informacje dotyczące nauki języka zwykle pojawiały się na stronach analizowanych placówek zagranicznych, przy czym wyraźnie widać zróżnicowany sposób wprowadzania poszczególnych danych: od braku informacji, przez wybrane zagadnienie aż po pełny opis.

Pierwszą grupą elementów, które wzięliśmy pod uwagę w analizie, były informacje o szkołach i kursach nauczania języka polskiego jako obcego lub drugiego. Spośród nich wyłoniliśmy cztery typy nauczania w zależności od lokalizacji i sposobu nauczania:

- ośrodki NJPJO w Polsce,
- ośrodki NJPJO w państwie przyjmującym,
- szkoły polonijne,
- szkolne punkty konsultacyjne.

Ośrodki w Polsce oferujące nauczanie języka polskiego jako obcego

Rekomendacja 8. Należy stworzyć jedną – kompletną i poprawną – listę ośrodków NJPJO w Polsce.

Na analizowanych stronach podawano wiadomości na temat kursów prowadzonych zarówno przez ośrodki akademickie, jak i szkoły prywatne. Można było dostrzec różnice ilościowe i jakościowe w listach szkół. Częstą praktyką było wklejanie listy 15 ośrodków akademickich ze

strony nauka.gov.pl. Czerpanie informacji z rządowej strony jest niewątpliwie pożądane, należy jednak zwrócić uwagę, że lista ta została opublikowana w 2010 roku i wskazane byłoby sprawdzenie jej aktualności. Lista ta nie zawiera również danych kontaktowych, a jedynie same nazwy szkół. Bardziej szczegółowe dane pojawiały się na innych stronach, np. na angielskiej wersji strony ambasady w Kopenhadze można znaleźć dodatkowo dane kontaktowe.

Polskie ośrodki NJPJO prezentowane na analizowanych stronach internetowych uporządkowane były według różnych – nie zawsze dających się zrekonstruować – kryteriów. Można na pewno za swego rodzaju „sprawiedliwą” praktykę uznać fakt, że część stron przedstawiała je w kolejności alfabetycznej. Niestety i tu trudno wyrokować o systemowości (w perspektywie całej domeny msz.gov.pl), bo podstawą takich zestawień bywała na niektórych stronach nazwa instytucji, na innych – nazwa uczelni (w strukturze której dana instytucja funkcjonuje), bądź też – nazwa miasta (w którym mieści się uczelnia). Więc już na tym etapie trzeba zauważyć, że trudno mówić o jakimś faktycznie istniejącym sposobie tworzenia kolejności, w jakiej prezentowane są ośrodki NJPJO. Gdy dodać do tego fakt, że poszczególne nazwy (np. nazwa uniwersytetu) mogą „różnić się alfabetycznie” w języku polskim i obcym, otrzymujemy (w odbiorze przeciętnego użytkownika) arbitralnie, by nie powiedzieć przypadkowo, stworzone listy miejsc, w których można uczyć się języka polskiego.

Aby odtworzyć pełen obraz tego elementu analizowanego materiału, przygotowaliśmy ranking ośrodków NJPJO uwzględnianych na stronach internetowych ambasad i konsulatów. Łącznie na wszystkich stronach pojawia się 28 takich ośrodków. Jako miarę przyjęliśmy sumę odwrotności pozycji danej placówki na poszczególnych listach ośrodków. Dzięki temu uwzględniamy:

- na jak wielu stronach pojawił się dany ośrodek,
- na którym miejscu pojawił się w danym zestawieniu.

Przykładowo, Uniwersytet Śląski pojawia się na liście ambasady w Buenos Aires jako drugi, a na liście ambasady w Sofii – jako pierwszy. Jego wynik punktowy dla tych dwu stron wynosi zatem $\frac{1}{2} + 1 = 1,5$.

W ten sposób zestawiliśmy wszystkie listy ośrodków oferujących nauczanie polszczyzny w kraju, jakie pojawiły się na poszczególnych stronach ambasad i konsulatów w polskiej wersji językowej. Im wyższy wynik punktowy osiąga dany ośrodek, tym wyżej znajduje się w rankingu. Pierwsza dziesiątka otrzymanego rankingu wygląda następująco:

1. Uniwersytet Jagielloński – 14,4
2. Uniwersytet Warszawski – 7,12
3. Akademia Polonijna w Częstochowie – 6,59
4. Uniwersytet Śląski – 5,79
5. Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej – 4,61
6. Katolicki Uniwersytet Lubelski – 3,96
7. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza – 2,98
8. Uniwersytet Łódzki – 2,48
9. Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego – 2,26
10. Uniwersytet Wrocławski – 2,05

O ile nie mogą zaskakiwać wysokie pozycje na tej liście zajmowane przez znane ośrodki afiliowane przy dużych polskich uczelniach, o tyle problematyczne wydają się dwa zagadnienia:

- stosunkowo wysoka pozycja placówek mniej znanych z osiągnięć glottodydaktycznych,
- stosunkowo niska pozycja niektórych rozpoznawalnych ośrodków NJPJO.

Co istotne, obcojęzyczne wersje stron ambasad i konsulatów niekoniecznie podają te same ośrodki NJPJO w Polsce, co ich polskojęzyczne odpowiedniki. Analogiczne zestawienie w tym przypadku wygląda następująco:

1. Uniwersytet Jagielloński – 13,92
2. Akademia Polonijna w Częstochowie – 6,87
3. Uniwersytet Warszawski – 6,01
4. Uniwersytet Śląski – 5,65
5. Katolicki Uniwersytet Lubelski – 3,35
6. Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej – 2,91
7. Uniwersytet Łódzki – 2,83
8. Uniwersytet Mikołaja Kopernika – 2,59
9. Varia – Centrum Języka Polskiego – 2,33
10. Uniwersytet Wrocławski – 2,12

Ośrodki NJPJO, szkoły polonijne i szkolne punkty konsultacyjne w PP

Rekomendacja 9. Należy stworzyć jednolity wzorzec informacji o ośrodkach NJPJO, szkołach polonijnych i szkolnych punktach konsultacyjnych w PP.

Rekomendacja 10. Dane o ośrodkach NJPJO szkołach polonijnych i szkolnych punktach konsultacyjnych na terenie PP powinny być aktualne.

Rekomendacja 11. Informacje o ośrodkach NJPJO, szkołach polonijnych i szkolnych punktach konsultacyjnych w PP powinny być wyraźnie rozdzielone.

Ten element jest szczególnie istotny dla cudzoziemców chcących się uczyć JPJO ze względu na zbliżający się wyjazd do Polski lub dla Polonii i Polaków za granicą z drugiego lub trzeciego pokolenia. Podobnie jak to miało miejsce w poprzednim punkcie, analiza wykazała, że tu również strony zawierały informacje na temat kursów zarówno przy ośrodkach uniwersyteckich, jak i szkołach prywatnych. W opisywanym przypadku często prywatne szkoły są jedyną formą nauczania języka polskiego jako obcego, stąd taki zabieg jest usprawiedliwiony.

Nieraz strona ambasady bezpośrednio odsyłała na stronę Instytutu Polskiego w danym kraju, na której można znaleźć informacje o NJPJO w danym kraju lub okręgu konsularnym. Praktyka taka jest zrozumiała, jednak niewłaściwą strategią komunikacyjną jest „podpinanie” strony internetowej Instytutu Polskiego pod zakładkę na stronie internetowej ambasady lub konsulatu. Efektem jest bowiem nieuprzedzone przeniesienie użytkownika na stronę zewnętrzną.

Liczba szkół polonijnych w danym kraju zależy od liczebności Polonii i Polaków za granicą w tym państwie, dlatego przy ocenie zawartości stron weryfikowaliśmy tę informację z *Raportem o stanie Polonii i Polaków na świecie* z 2012 r. oraz danymi internetowymi. Głównie szukaliśmy szkół dla dzieci polonijnych, dla których język polski jest językiem komunikacji w domu (nie uczą się go jako obcego); włączyliśmy tu szkoły sobotnie, szkoły przy placówkach dyplomatycznych, lekcje polskiego w szkołach międzynarodowych, zakładając, że z tych ofert korzystają głównie polscy uczniowie. Sporadycznie zdarzały się strony z osobną zakładką o konkretnej szkole polskiej przy placówce wraz z planem lekcji, informacjami o kadrze itp.

Choć szkolne punkty konsultacyjne mają cechy szkoły polskiej, potraktowaliśmy odrębnie, ponieważ formalnie mają inny status. Nieraz podawano osobno nazwę i adres punktu, czasem podawano tylko link do strony ORPEG-u: www.otwartaszkoła.pl. Szkolne punkty konsultacyjne nie działają w każdym państwie, dlatego podczas oceny weryfikowaliśmy informacje na stro-

nach placówek z listą ze strony ORPEG-u. O swoim szkolnym punkcie konsultacyjnym nie informuje np. ambasada w Rabacie – informacja jest tylko w archiwum aktualności, bardzo mało zatem prawdopodobne, że przeciętny użytkownik na nią trafi.

Niekiedy informacje o szkołach polonijnych, placówkach NJPJO i szkolnych punktach konsultacyjnych były podane w sposób bardzo nieklarowny i sprawiały wrażenie wymieszanych. Trudno w takich przypadkach zorientować się, które informacje są przeznaczone dla Polonii i Polaków za granicą, a które dla mieszkańców danego kraju. Taki komunikacyjny chaos może skutkować tym, że odbiorca nie będzie w stanie ocenić poprawnie, którą z wymienionych placówek miałby wybrać do nauki języka polskiego (jako ojczystego bądź obcego). Zdarzały się jednak strony o przejrzystej strukturze, w których wyraźnie oddzielono od siebie różne typy nauczania języka polskiego (np. strony ambasad w Dublinie, Berlinie czy Wiedniu).

Certyfikacja języka polskiego jako obcego

Rekomendacja 12. Należy stworzyć jeden – skrócony i klarowny – tekst o certyfikacji JPJO.

Mimo że treści na temat certyfikacji są szczególnie istotne, w praktyce pojawiały się stosunkowo rzadko: 20% stron w języku polskim i 6% obcojęzycznych zawierało jakiekolwiek informacje na temat certyfikacji. Pod tym względem, podobnie jak w innych analizowanych elementach, strony różniły się stopniem informatywności. Zdarzały się pełne dane dotyczące certyfikacji (najważniejsze informacje: link, kto może przystąpić do egzaminu, z jakich części składa się egzamin, kiedy jest przeprowadzany, treść aktów prawnych, logo). Czasem – jak na stronie ambasady w Bratysławie – pojawiały się zacytowane fragmenty strony certyfikatpolski.pl lub krótkie slogany o cechach reklamy:

Have you ever wanted to know more about Polish Language? Do you already know Polish enough? So what about to have a state certificate? So follow: www.certyfikatpolski.pl/en/.

Zdarzały się jednak również linki bez komentarza. Ten ostatni zabieg uznawaliśmy wprowadzić w analizie jakościowej za podanie informacji o certyfikacji, jednak należy zaznaczyć, że jest ona niepełna i dopiero dane dotyczące tego, do kogo skierowany jest egzamin, z jakich części się składa, na jakich poziomach oraz jak często jest przeprowadzany, mogą być uznane za w pełni wartościowe pod względem informacyjnym i spełniające swoją funkcję. Taki zestaw informacji zawierały m.in. strony placówek w Irkucku, Lublanie czy Waszyngtonie. Strony zawierające więcej informacji niż sam link kopiowały je bezpośrednio ze strony certyfikatu (a pod tekstem zamieszczały link) albo miały własny tekst; w drugim wypadku portal ambasady lub konsulatu podawał mniej informacji, jednak były one konkretniejsze. Wydaje się to bardziej zasadne: strona wówczas podaje kilka najważniejszych informacji, a następnie przekierowuje na stronę certyfikatu, na której użytkownik znajdzie więcej danych.

Podstawowe informacje o języku polskim

Rekomendacja 13. Należy stworzyć jeden – skrócony i klarowny – tekst promujący polszczyznę.

Podobnie niewiele stron podawało ogólne informacje o języku polskim (4 strony w języku polskim, 1 – w języku obcym). W wersjach polskojęzycznych informacje dotyczyły m.in. historii, liczby użytkowników, miejsca polszczyzny wśród innych języków, alfabetu. Wiadomości faktyczne obejmowały pochodzenie języka polskiego oraz liczbę użytkowników wraz z ich rozmieszczeniem geograficznym. Trzeba zaznaczyć, że jest to tekst powielany na wielu innych stronach, opracowany m.in. na podstawie informacji znajdujących się w Wikipedii, jednak bez podawania odpowiednich źródeł.

Polish (język polski, polszczyzna) is a language of the Lechitic subgroup of West Slavic languages, used throughout Poland (being that country's official language) and by Polish minorities in other countries. Its written standard is the Polish alphabet, which has several additions to the letters of the basic Latin script.

Podręczniki do nauczania języka polskiego jako obcego

Rekomendacja 14. Warto stworzyć jedną – spójną i aktualną – listę podręczników do NJPJO.

Podręczniki do NJPJO omówiono jedynie na 2 stronach w wersji polskiej. Jest to znikomy odsetek, jednak sposób prezentowania informacji na tych dwóch stronach (ambasad w Rydze i Tallinie) można uznać za wzorcowy: zawierają listę 65 podręczników podzielonych według poziomów (podstawowy, średnio zaawansowany, zaawansowany).

Internetowe nauczanie języka polskiego jako obcego

Rekomendacja 15. Warto stworzyć jednolity sposób prezentacji materiałów e-learningowych.

Rekomendacja 16. Wlaczpolske.pl powinna zawsze pojawiać się w materiałach e-learningowych.

Rekomendacja 17. Materiały e-learningowe (zwłaszcza linki) powinny być aktualne.

Najwięcej danych o nauce języka pojawia się w kategorii *e-learning*. Podawano poniższe linki:

- wlaczpolske.pl
- polski.eduspoke.com
- lektoraty.weebly.com
- polskijazyk.pl
- gopolish.pl
- culturapoloneza.ro/pl/jezyk-polski-online.html
- libratus.edu.pl
- polishonlinenow.com
- kula.gov.pl¹¹

Przy niektórych linkach pojawiły się opisy danego podręcznika internetowego z jego oficjalnej strony, np. wlaczpolske.pl.

Podręcznik internetowy „Włącz Polskę!” to zbiór zasobów edukacyjnych stworzonych do budowy podręczników dla uczniów szkół polskich na całym świecie. Strona internetowa wlaczpolske.pl, na której znajduje się podręcznik, jest narzędziem pozwalającym tworzyć zindywidualizowane zestawy treści dostosowane do wieku i poziomu znajomości języka polskiego uczniów. Dostępne materiały obejmują nauczanie wczesnoszkolne, język polski, wiedzę o Polsce oraz historię i geografę Polski.

Taka informacja pozwala każdemu ocenić, czy dany kurs będzie dla niego właściwy. Jest to szczególnie ważne, jako że niektóre platformy skierowane są do konkretnych odbiorców, np. do Polonii mieszkającej na Wschodzie i posługującej się językiem rosyjskim: polskijazyk.pl.

¹¹ Strona znajduje się na rządowej domenie gov.pl (MKiDN) – wymaga zatem tego dodatkowego komentarza, za który niech posłuży jeden tylko (za to wyrazisty) przykład. W wersji anglojęzycznej głównej strony (kula.gov.pl) utrzymuje się, że miasto Łódź wymawiane jest „łots”, stolica Polski to „Wasawa” (nawet nie – Warszawa!), Katowice, Zakopane – mają akcent na pierwszą sylabę. I na tym w zasadzie należałoby skończyć uczenie (się) języka polskiego za pomocą tej, kosztownej w stworzeniu a cokolwiek kontrowersyjnej w treści, strony.

Strony zawierały również informacje dotyczące kursów języka polskiego online organizowanych przez Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą (tutaj zdarzały się jednak nieaktywne linki: polskaszkoła.edu.pl, spzg.pl) oraz innych kursów: gopolish.pl.

Szczególnie ciekawa wydaje się strona ambasady w Brasilii zawierająca kurs online przygotowany dla studentów brazylijskich. Zgodnie z informacją podaną na stronie:

21 lekcji z materiałami audiowizualnymi zostało przygotowanych przez Szkołę Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Materiały do nauki języka polskiego na podstawie podręcznika: "Miło mi panią poznać. Język polski w sytuacjach komunikacyjnych" autorstwa B. Serafin i A. Achtelek. Podręcznik wydany przez Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Na jednej ze stron pod nagłówkiem *POLSKA BEZPŁATNA POLSKA E-SZKOŁA* podano link do pliku PDF (z głównej strony MSZ) zawierającego informacje o bezpłatnej edukacji dla dzieci polonijnych w ramach szkoły Libratius. Należy również wspomnieć, że niektóre linki nie są aktywne: polski.eduspoke.com, lektoraty.weebly.com.

Inne materiały do nauczania języka polskiego jako

Rekomendacja 18. Warto zamieszczać aktualne informacje o dostępnych materiałach do NJPJO.

Informacje na temat innych materiałów do nauki języka polskiego jako obcego/drugiego pojawiły się na 8 stronach (6 – polskojęzycznych, 2 – obcojęzycznych). Do innych materiałów zaliczyliśmy głównie słowniki. Co godne polecenia, słowniki online przeważają nad papierowymi. Znalazły się linki do *Wielkiego słownika ortograficznego języka polskiego PWN*, *Słownika języka polskiego PWN*, *Słownika wyrazów obcych PWN*, *Uniwersalnego słownika języka polskiego*, *Słownika synonimów języka polskiego*, *Słownika polskiego slangu* oraz słowników dwujęzycznych.

Zdarzały się jednak także informacje nieaktualne, np. na temat słownika polsko-obcojęzycznego, który był opracowywany od 2006. Na końcu notatki znajduje się informacja: *Słownik ma się ukazać jesienią 2010 roku*, brak jednak jakiegokolwiek późniejszej informacji na ten temat.

Do innych materiałów można również zaliczyć wszelkie linki oraz informacje przydatne w kształceniu językowym dzieci polonijnych: np. portale o dwujęzycznym wychowaniu dzieci, strony poświęcone zagadnieniom poprawnej polszczyzny, oraz portal polska-szkola.pl, który poszerza wiedzę o Polsce i pośrednio wpływa na rozwój języka polskiego dzieci emigrantów.

Takie dane na stronach są istotne szczególnie z punktu widzenia kontaktów z Polonią, ponieważ nieraz jest to jedyna forma nauki i podtrzymywania znajomości języka polskiego. W największej mierze dotyczy to rodzin, w których dzieci tracą umiejętność posługiwania się językiem polskim bądź jej nie wykształcają. Zdarza się to głównie w państwach, w których nie ma dużej czy zorganizowanej Polonii, a zatem również szkół polonijnych, ale także w państwach, w których oświata polonijna istnieje, ale z różnych względów nie każdy może z niej skorzystać.

Biblioteki

Rekomendacja 19. Warto zamieszczać informacje o dostępnych bibliotekach i/lub internetowych zasobach czytelniczych.

Dostęp do zasobów czytelniczych jest niezwykle istotny, zwłaszcza dla Polaków przebywających na emigracji, ale również dla obcokrajowców uczących się JPJO. Informacje o bibliotekach z literaturą w języku polskim można było znaleźć na 25% analizowanych stron, przy czym były

to informacje w różnym stopniu eksponowane. Zdarzały się odrębne zakładki w ramach informacji konsularnych bądź polonijnych, ale również – zasoby były bardziej ukryte, np. jako jedna z informacji dotyczących życia polonijnego. Niektóre informacje zawarto jedynie w archiwalnych aktualnościach, w postach o wydarzeniach w bibliotece. Tam jedynie za pomocą wyszukiwarki użytkownik mógłby dowiedzieć się o istnieniu biblioteki polskiej w danym mieście¹². W takich sytuacjach nie uznawaliśmy tej informacji za faktycznie podaną.

Odnotowywaliśmy informacje bądź o bibliotekach w państwie przyjmującym (nazwa, adres, godziny otwarcia, zasady korzystania, kontakt, katalog – takie informacje widniały na stronach), bądź o internetowych zasobach czytelniczych, np. wolnelektury.pl. W przypadku tych pierwszych szczególnie wyróżniają się m.in. ambasady w Helsinkach i Brukseli czy ambasada w Rabacie, która zapewnia również dostęp online do katalogu bibliotecznego. Jeśli chodzi o internetowe zasoby czytelnicze, dostęp do tekstów polskich online oraz informowanie o istnieniu baz również powinny wpisywać się w promowanie polszczyzny. Część placówek w 2013 r. zamieściła w aktualnościach informacje o bezpłatnym portalu wolnelektury.pl, jednak można o tym dowiedzieć się, jedynie przeszukując archiwum pod kątem konkretnego zwrotu.

Stypendia

Rekomendacja 20. Należy stworzyć jednolity wykaz ogólnodostępnych stypendiów.

Rekomendacja 21. Warto stworzyć wykaz ewentualnych stypendiów dostępnych w danym PP.

Informacje o stypendiach na stronach w dużej mierze dotyczyły studiowania w Polsce w ogóle, nie zaś samej nauki języka polskiego. Uznaliśmy, że takie stypendia (np. Program stypendialny im. Stefana Banacha, Stypendium i Dotacja im. Krzysztofa Skubiszewskiego, Thesaurus Poloniae itp.) nie dotyczą bezpośrednio nauczania języka polskiego. Zdarzały się jednak ogólne informacje o tym, że w Polsce można się uczyć języka polskiego na kursach i nauka ta może zostać sfinansowana przez placówkę, np. na stronie Konsulatu Generalnego w Sydney jest komunikat:

Konsulat Generalny RP w Sydney corocznie wspiera nauczanie języka polskiego na Uniwersytecie Macquarie w ramach posiadanych środków na działalność polonijną. Uniwersytet Macquarie oferuje możliwość studiowania języka polskiego i literatury polskiej jako części programu studiów międzynarodowych. Oferta skierowana jest zarówno do tych, którzy znają język polski, ale pragną poszerzyć swoje umiejętności językowe lub pogłębić swoją wiedzę w dziedzinie polskiej literatury, jak i do tych, którzy chcą rozpocząć naukę języka polskiego od podstaw. Studenci przygotowujący pracę dyplomową w zakresie lingwistyki (Diploma in Languages) dodatkowo mogą ubiegać się o stypendia na naukę języka polskiego i polskiej kultury na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie¹³.

Niestety, informacja ta pojawia się tylko w archiwum aktualności, czyli w miejscu, do którego żaden użytkownik poszukujący informacji o możliwości uczenia się języka polskiego nie dotrze. O wiele lepiej byłoby umieścić tę krótką informację na stałej podstronie konsulatu, np. pod już istniejącą w dziale *Na skróty* zakładką *Nauka języka polskiego w Australii*. Byłoby to wskazane tym bardziej, że strona internetowa ambasady RP w Canberrze, w kwestiach związanych z uczeniem (się) języka polskiego w Australii od razu odsyła za pomocą linku do witryny konsularnej w Sydney.

¹² Pod warunkiem, że informacja o bibliotece została poprawnie otagowana. Z naszych obserwacji wynika, że większość stron ambasad i konsulatów poprzez nieotagowywanie informacji skutecznie uniemożliwia uzyskanie jakichkolwiek miarodajnych wyników przeszukiwania danej strony za pomocą funkcji „szukaj”.

¹³ sydney.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/nagrody_dla_studentow_jezyka_polskiego

Ponadto pod listami piętnastu ośrodków akademickich zazwyczaj widnieje komunikat:

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego dofinansowuje koszty dydaktyczne wakacyjnych kursów języka i kultury polskiej, organizowanych dla cudzoziemców przez niektóre szkoły wyższe, oraz oferuje pomoc zagranicznym studentom lektoratów języka polskiego w doskonaleniu znajomości języka polskiego poprzez fundowanie stypendiów na kursy wakacyjne. Wakacyjne kursy języka i kultury polskiej odbywają się od lipca do września. Kurs obejmuje nie tylko naukę języka, lecz jest także okazją do spotkania z polską kulturą i historią. Organizatorzy szkół letnich proponują wycieczki krajoznawcze, projekcje polskich filmów i spotkania z ciekawymi twórcami kultury.

Zbiorcza ocena informacji o polszczyźnie na stronach ambasad i konsulatów

Rekomendacja 22. Wszystkie strony powinny zawierać informacje o polszczyźnie co najmniej na poziomie dobrym.

Rekomendacja 23. Warto, aby wszystkie strony zawierały kompletne informacje o polszczyźnie.

Rekomendacja 24. Niezależnie od stopnia kompletności informacje o polszczyźnie należy logicznie uporządkować.

Szczegółowa analiza treści związanych z nauczaniem języka polskiego pozwoliła podzielić strony na pięć kategorii: *brak informacji*, *informacja szcążtkowa*, *informacja fragmentaryczna*, *informacja dobra*, *informacja kompletna*.

typ informacji	cechy
brak informacji	brak jakichkolwiek zakładek/podstron dotyczących języka polskiego lub strona nie działa (pojawia się komunikat: Błąd 404)
informacja szcążtkowa	zakładka automatycznie odsyła do innych stron (np. Polonicum), zawiera tylko jedną informację z jedenastu lub zawiera więcej informacji spoza rdzenia (np. widnieje informacja o języku i link do e-learningu, ale brak informacji o szkołach)
informacja fragmentaryczna	zawiera informacje z rdzenia, ale są one niepełne, np. wymienia tylko szkoły NJPJO w Polsce albo wymienia szkoły w Polsce i kursy językowe w państwie przyjmującym, ale nie ma informacji o szkolnictwie polonijnym (informacje te były weryfikowane na podstawie <i>Raportu o stanie Polonii i Polaków za granicą</i>)
informacja dobra	zawiera pełną informację z rdzenia; ewentualnie może posiadać niekompletną informację dotyczącą szkół, ale za to zawierać informację na temat certyfikacji, którą uznano za istotną informację dodatkową
informacja kompletna	zawiera pełną informację z rdzenia oraz dodatkowe informacje o certyfikacji, materiałach dydaktycznych, e-learningu itp.

Tabela 6. Kategoryzacja informacji o polszczyźnie na stronach ambasad i konsulatów.

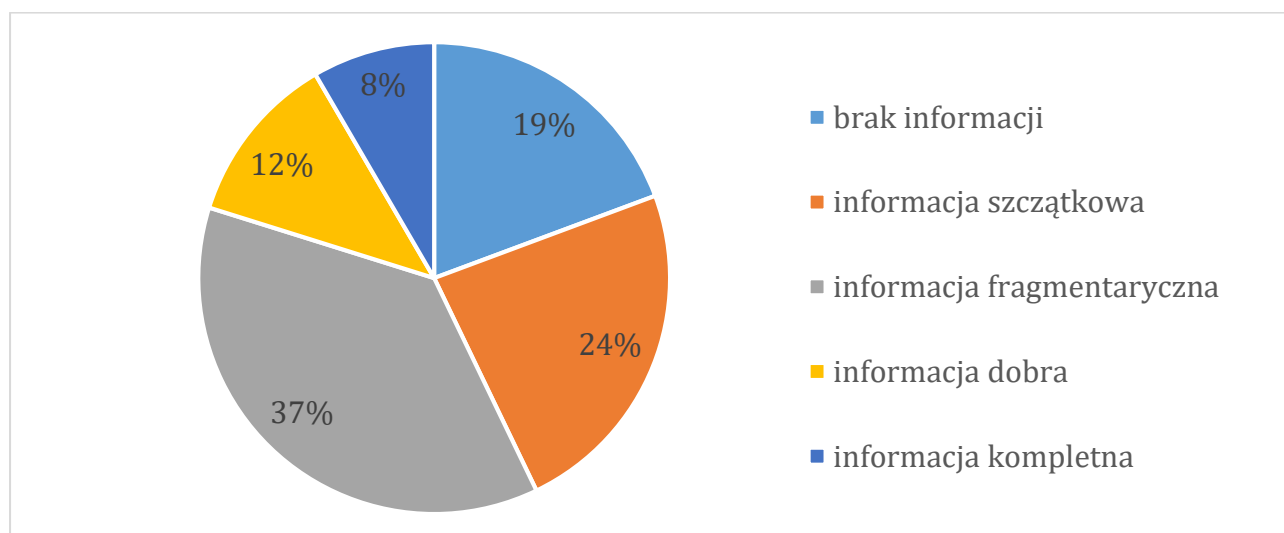
W ocenie zawartości przyjęliśmy podejście ilościowo-jakościowe. Szczególnie w przypadku informacji ocenionych jako dobre lub kompletne musieliśmy zweryfikować, czy faktycznie odzwierciedlają one rzeczywistość. Nieraz strona posiadała informację o zaledwie kilku szkołach polonijnych, tymczasem *Raport o stanie Polonii i Polaków za granicą z 2012 r.* zawierał o wiele więcej informacji. W efekcie zdarzało się, że stronę informującą o wszystkich typach szkół w Polsce i państwie przyjmującym uznawaliśmy jednak za fragmentaryczną. I odwrotnie – czasem, wydawałoby się, skąpa liczba informacji o ośrodkach odpowiadała po prostu niewielkiej liczbie tych ośrodków w danym państwie.

Jak już wspomnieliśmy, o ocenie decydowała istotność poszczególnych typów informacji. Ośrodki nauczania stanowią jej rdzeń – większość z nich powinna znaleźć się na stronie internetowej, aby można było ją uznać za kompletną lub dobrą. Punkt piąty (certyfikacja) był istotną

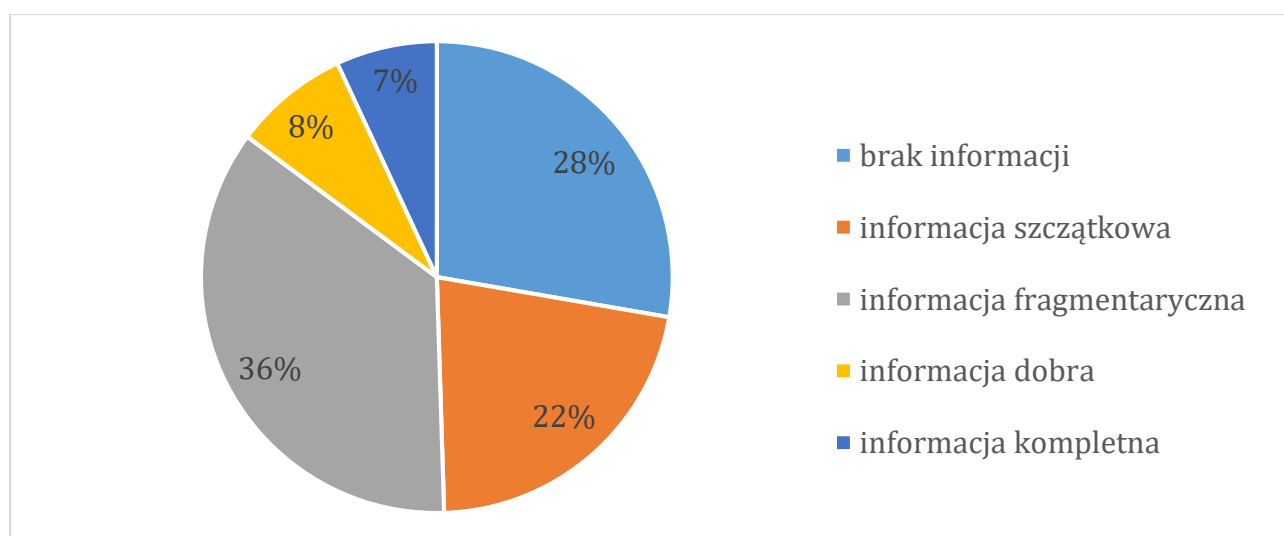
informację dodatkową: powinien pojawić się na stronach z informacją kompletną. Ewentualnie czynnik ten decydował o uznaniu strony za dobrą, gdy zabrakło na niej informacji o szkołach języka polskiego. Pozostałe informacje – punkty od 6. do 11. – pojawiają się na stronach szczątkowych, fragmentarycznych i kompletnych.

Co istotne, ocena zawartości nie uwzględnia stopnia uporządkowania informacji na stronie. Zdarzało się, że brak jakiejś strategii porządkującej podawane informacje skutecznie utrudniał poruszanie się po poszczególnych witrynach. Dlatego niektórych stron zawierających kompletne informacje dotyczące języka polskiego i jego nauczania nie można uznać za wzorcowe. Warty naśladowania jest np. strona ambasady w Dublinie, która wydzieliła trzy główne kategorie: *Kursy JPJO w Polsce*, *Kursy JPJO w Irlandii*, *Oświata polonijna w Irlandii*, następnie zaś wprowadza dodatkowy podział geograficzny (wg jednostek administracyjnych).

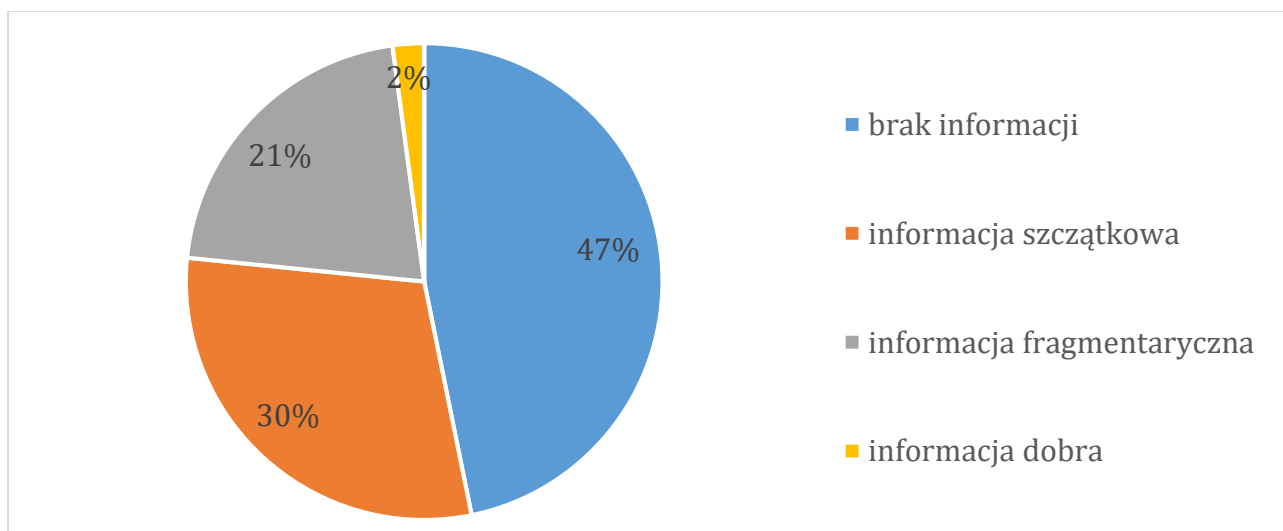
Poniższe schematy przedstawiają kompletność informacji o polszczyźnie na stronach internetowych ambasad i konsulatów w różnych wersjach językowych. Ukazują one wyraźnie przewagę braku informacji, informacji szczątkowych oraz informacji fragmentarycznych (80-98%) nad informacjami dobrymi i kompletnymi (2-20%). Na ostatnim wykresie znajdują się jedynie cztery kategorie – w tej grupie nie było żadnej strony zawierającej informację kompletną.

Schemat 1. Informacje o polszczyźnie na stronach ambasad i konsulatów – wersja polska.

Schemat 2. Informacje o polszczyźnie na stronach ambasad i konsulatów – wersja lokalna.

Schemat 3. Informacje o polszczyźnie na stronach ambasad i konsulatów –wersja obca.

Zestawiliśmy również zaproponowane przez nas oceny stron ambasad i konsulatów z udziałem procentowym tych placówek w badanym materiale. Niemal $\frac{3}{4}$ materiału stanowiły strony ambasad, $\frac{1}{4}$ zaś – konsulatów. Poniższa tabela zawiera procentowy udział ocen w danej grupie:

Strony placówek w polskiej wersji językowej		
Ocena	Ambasady	Konsulaty
brak informacji	24%	9%
informacja szczątkowa	27%	15%
informacja fragmentaryczna	28%	59%
informacja dobra	11%	15%
informacja kompletna	11%	3%
Strony placówek w lokalnej wersji językowej		
Ocena	Ambasady	Konsulaty
brak informacji	28%	27%
informacja szczątkowa	24%	18%
informacja fragmentaryczna	32%	42%
informacja dobra	10%	9%
informacja kompletna	6%	3%
Strony placówek w obcojęzycznej wersji językowej		
Ocena	Ambasady	Konsulaty
brak informacji	47%	43%
informacja szczątkowa	28%	28%
informacja fragmentaryczna	20%	29%
informacja dobra	5%	0%
informacja kompletna	0%	0%

Tabela 7. Procentowy udział ocen stron konsulatów i ambasad.

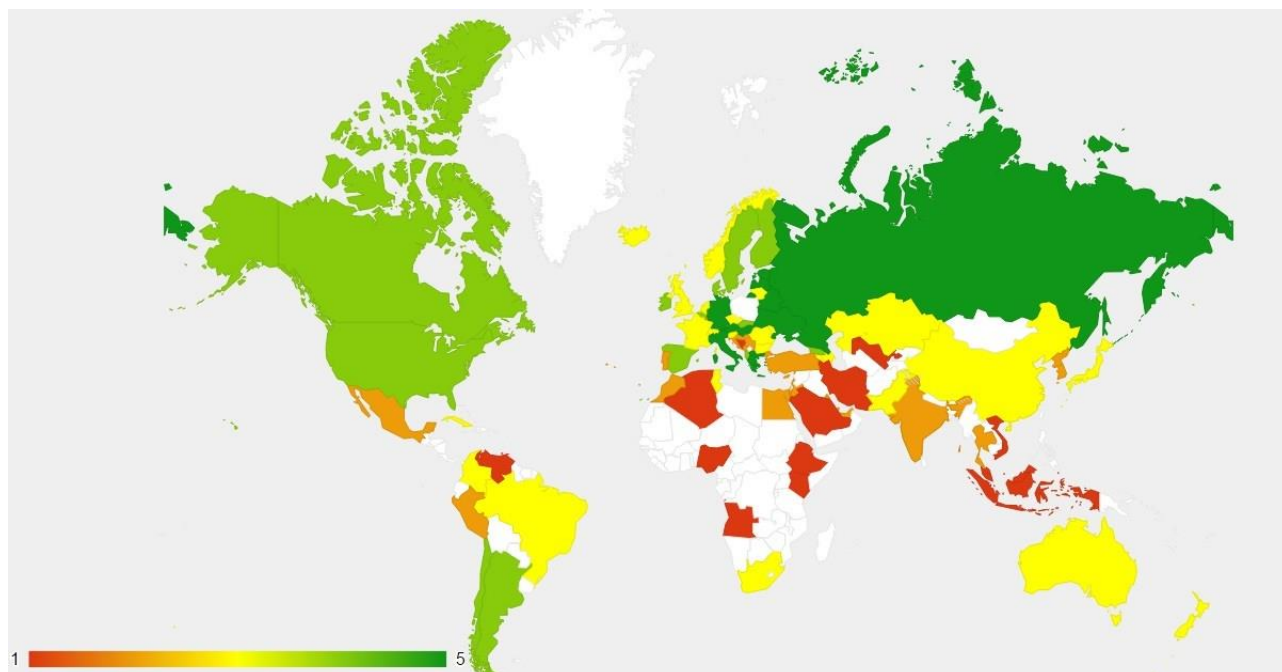
Takie zestawienie w porównaniu z ogólnym udziałem stron konsulatów i ambasad w materiale badawczym może ilustrować, w których kategoriach oceny konsulaty okazują się stosunkowo lepsze niż ambasady i odwrotnie. W polskiej wersji językowej większy był udział konsulatów w stronach fragmentarycznych i dobrych, natomiast ambasady (w odniesieniu do ich udziału w całości) dominowały w stronach skrajnych, czyli niezawierających jakiegokolwiek informacji, szczątkowych i kompletnych.

Geograficzne odniesienie uzyskanych danych syntetycznie przedstawia poniższy wykres. Zastosowaliśmy w nim podwójnie korzystną interpretację wyników, tj. uwzględniliśmy najwyższy wynik:

- spośród dwu lub więcej placówek w danym państwie,
- spośród dwu lub trzech wersji językowych strony.

Każdej z pięciu kategorii odpowiada jeden z kolorów:

- brak informacji – czerwony,
- informacja szcątkowa – pomarańczowy,
- informacja fragmentaryczna – żółty,
- informacja dobra – jasnozielony,
- informacja kompletna – ciemnozielony.

Obraz 17. Informacje o polszczyźnie na stronach ambasad i konsulatów – synteza.

Analiza jakościowa

Analizę jakościową przeprowadziliśmy podczas zbierania danych do analizy zawartości. Nie sposób uchwycić za pomocą danych liczbowych poniższych przykładów zjawisk pozytywnych (+) i negatywnych (-), tymczasem istotnie wpływają one na efektywność promocji polszczyzny.

Błędne wykorzystanie ikony oznaczającej *Nauczanie języka polskiego* (-)

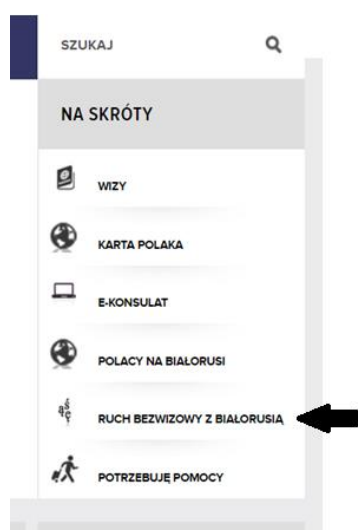
Rekomendacja 25. Treści związane z polszczyzną w menu „Na skróty” należy zawsze oznaczać ikoną „q, ś, ę”.

Rekomendacja 26. Ikona „q, ś, ę” nie powinna być używana w menu „Na skróty” do innych treści.

Pozycje ujęte na stronach ambasad i konsulatów w menu *Na skróty* opatrzone są ikonami reprezentującymi ich ogólną tematykę. Należy zaznaczyć, że poszczególne ikony wykorzystywane w tej części strony internetowej nie są jednoznacznie i na stałe zespolone z zagadnieniami, do których odsyłają. Za przykład niech posłuży ikona prezentująca „komputer”, która

bywa używana do oznaczenia *E-konsulatu* czy hasła *Umów wizytę w konsulacie*, co można uznać za spójne komunikacyjnie, bo oba te zagadnienia z powodzeniem mogą być reprezentowane graficznie właśnie w taki sposób. Jednak arbitralne przyporządkowywanie elementów ikonicznych poszczególnym treściom niesie ze sobą niebezpieczeństwo ich niewłaściwego wykorzystania, co w konsekwencji utrudnia wyszukiwanie danych.

Zagadnieniom nawiązującym do języka polskiego odpowiada symbol graficzny prezentujący charakterystyczne dla polszczyzny litery: *ą, ś, ę*. Jest to więc symbol precyzyjny i jednoznacznie sugerujący zawartość treściową. W niektórych sytuacjach ikona ta stosowana jest jednak do oznaczenia innych treści. Tymczasem pożądanym jest konsekwentne stosowanie tego elementu graficznego do oznaczania zawartości związanej z językiem polskim. Ułatwia to bowiem komunikację między placówką a użytkownikiem strony, szczególnie takim, który niekoniecznie dobrze zna język polski. Przykłady niewłaściwego użycia elementu graficznego zarezerwowanego dla języka polskiego znajdują się poniżej:

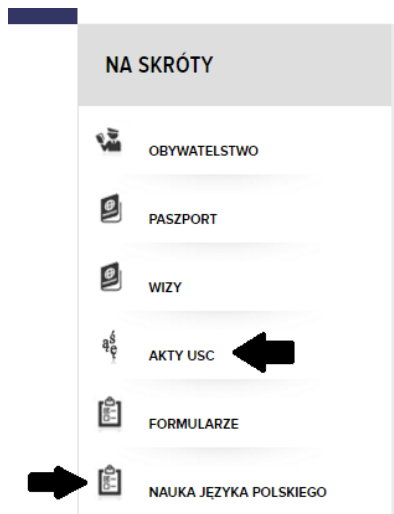
Obraz 18. Strona Ambasady RP w Mińsku: niewłaściwe wykorzystanie ikony „językowej”.

Ambasada RP w Mińsku wykorzystuje „językową” ikonę do prezentacji *Ruchu bezwizowego z Białorusią* na polskojęzycznej wersji strony. W wersji białoruskojęzycznej ikona ta reprezentuje faktycznie *Навучанне Польскай мовы*.

Obraz 19. Strona Ambasady RP w Berlinie: niewłaściwe wykorzystanie ikony „językowej”.

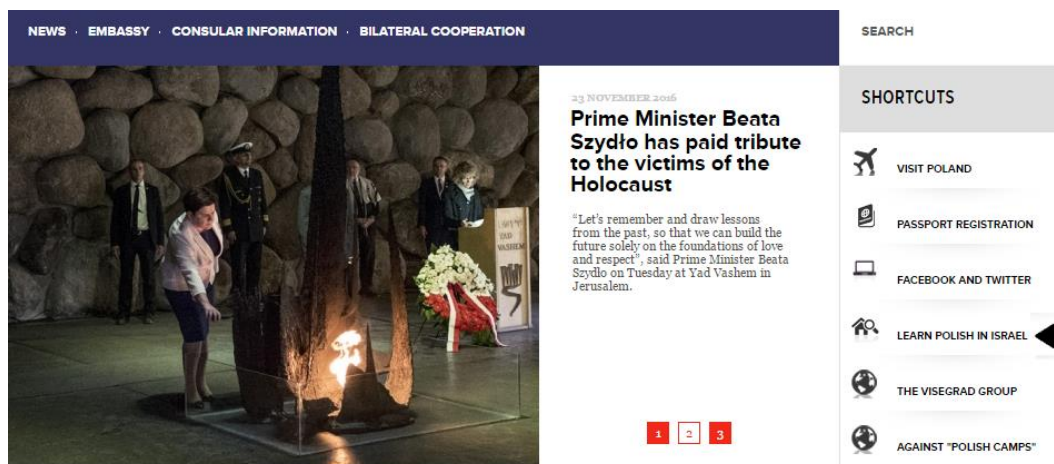
Ambasada RP w Berlinie wykorzystwała tę ikonę przy oznaczeniu działu *Zasady realizacji projektów polonijnych*. W tym przypadku element graficzny w sposób śladowy odpowiada wprawdzie prezentowanej treści, jego użycie stoi jednak w sprzeczności zarówno z praktyką większości innych ambasad i konsulatów, jak i z wersją niemieckojęzyczną tej strony, gdzie ikona została użyta dla *Polnisch lernen*.

Obraz 20. Strona Ambasady RP w Tel Awiwie: niewłaściwe wykorzystanie ikony „językowej”.

Ambasada RP w Tel Awiwie powiązała ikonę *q, ś, ę* z aktami urodzenia, małżeństwa, rozvodu czy zgonu, podczas gdy *Nauka języka polskiego* reprezentowana jest graficznie w taki sam sposób jak *Formularze*.

W pozostałych wersjach językowych tej strony (angielskiej, hebrajskiej) ikona „językowa” nie jest używana, choć powinna być: w wersji angielskojęzycznej dział *Learn Polish in Israel* opatrzone jest ikoną przedstawiającą „domek wzięty pod lupę”.

Obraz 21. Anglojęzyczna strona Ambasady RP w Tel Awiwie.

Niewłaściwa zawartość zakładki (-)

Rekomendacja 27. Zawartość zakładki zawsze powinna odpowiadać jej nazwie.

Trudne do zaakceptowania jest użycie związanej z polszczyzną zakładki do podawania zupełnie innych treści. Na stronie ambasady w Islamabadzie zakładka *Nauczanie języka polskiego* (opatrzone odpowiednią ikoną) zawiera informacje o *Wyjeździe i pobyście*:

Obraz 22. Strona Ambasady RP w Islamabadzie: zakładka „Nauczanie języka polskiego”.

Odsyłanie do stron zewnętrznych bez informacji uprzedzającej (-)

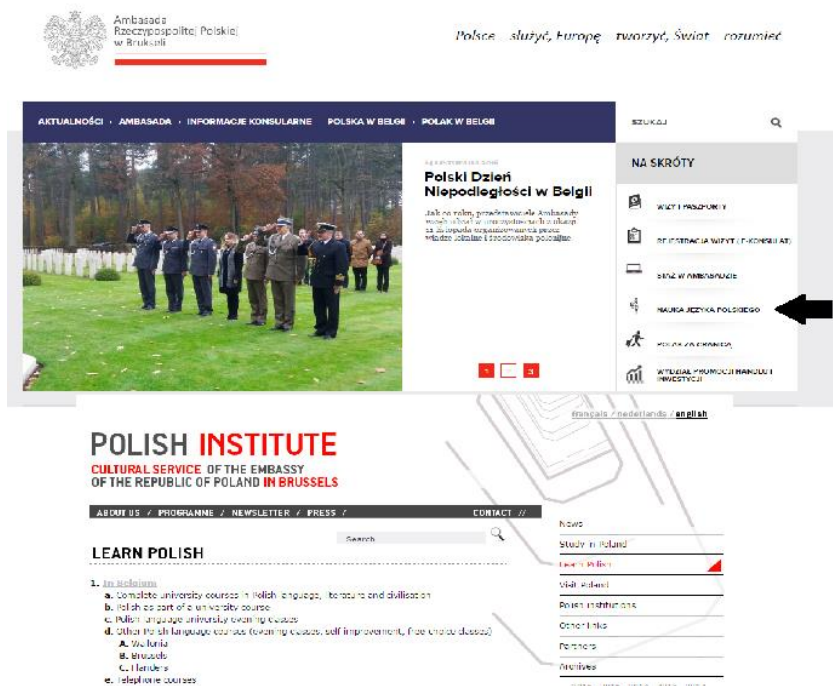
Rekomendacja 28. Zakładki z menu głównego i „Na skróty” nie powinny odsyłać bezpośrednio do stron zewnętrznych.

Rekomendacja 29. Wszystkie linki odsyłające do stron zewnętrznych należy odpowiednio opisać.

Szczególnie niewskazane jest bezpośrednie odsyłanie do strony zewnętrznej przez (nawet poprawnie oznaczoną) zakładkę dotyczącą języka polskiego w dziale *Na skróty*. Po pierwsze, zaburza to architekturę strony, ponieważ w zamyśle dział *Na skróty* ma pozwalać szybciej dotrzeć do informacji, która jest gdzieś na stronie danej placówki. Tym samym, jeśli kliknięcie na jedną z zakładek działu *Na skróty* nieoczekiwanie przekierowuje na stronę inną niż ta ambasady czy konsulatu, użytkownik zostaje wprowadzony w błąd.

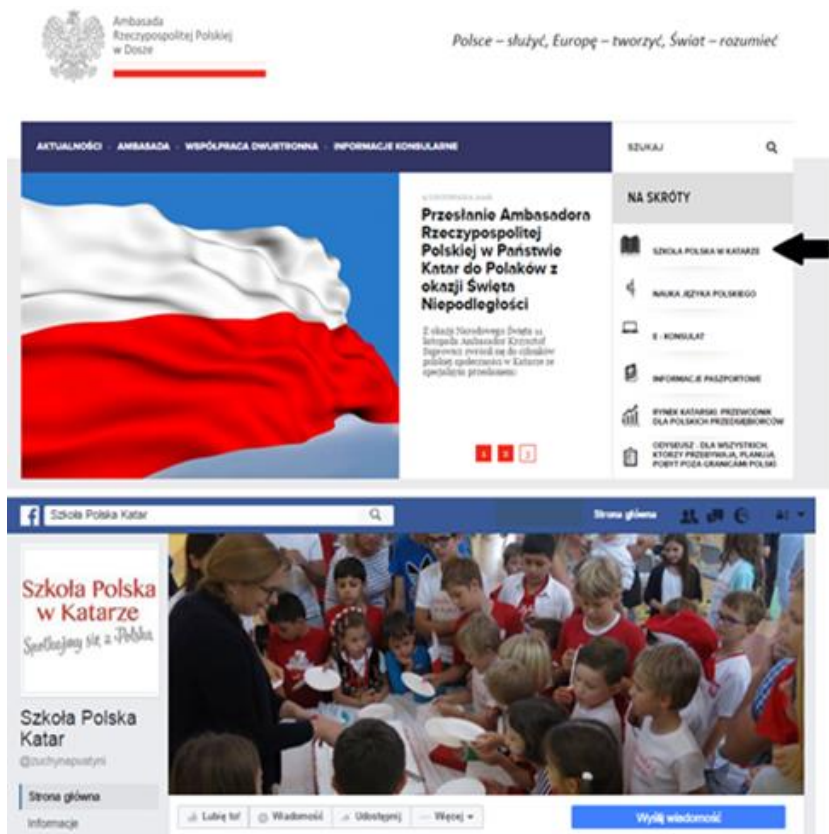
Po drugie, sytuacja ta realizuje jeden z najbardziej niepożądanych scenariuszy komunikowania się w strukturach hipertekstowych. Powszechną zasadą jest uprzedzanie, że dany link odsyła do strony znajdującej się w domenie innej niż aktualnie odwiedzana. Tutaj dodatkowo jeden z profili potencjalnego użytkownika strony to osoba nieposługująca się idealną polszczyzną. W efekcie najgorsza interpretacja takiego działania może wyglądać następująco: *placówka reprezentująca Rzeczpospolitą naraża odbiorcę na potencjalnie szkodliwe treści*. Tak bowiem może zostać oceniony efekt kliknięcia na zakładkę, która – wbrew netykietce – zabierze użytkownika na inną, dziwną (bo inną wizualnie i być może niezrozumiałą treściowo) stronę. Poniżej znajdują się przykłady tego typu praktyk.

Ambasada RP w Brukseli: menu *Na skróty*, zakładka *Nauka języka polskiego* – bezpośrednio, przekierowanie na stronę Instytutu Polskiego w Brukseli.

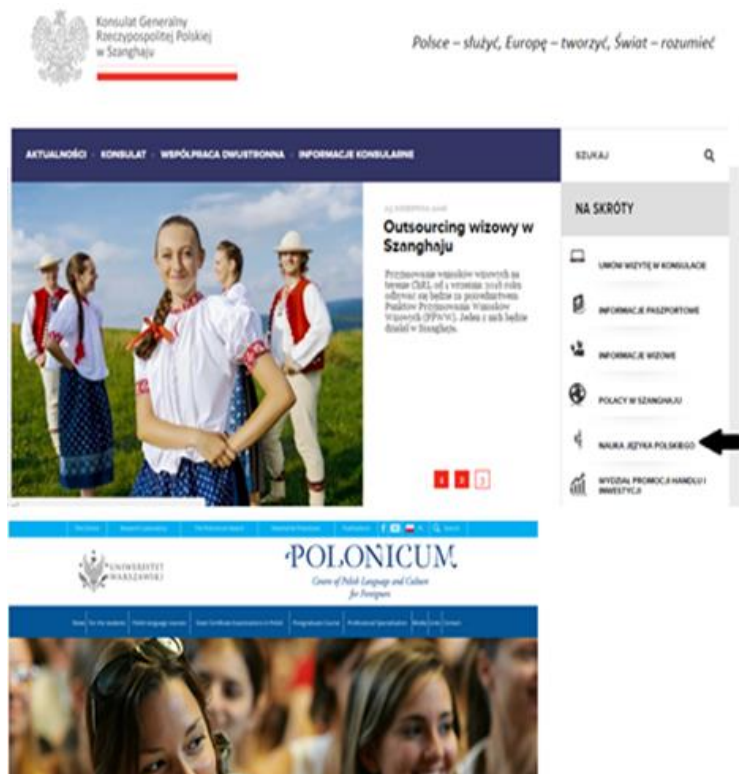
Obraz 23. Strona Ambasady RP w Brukseli: przekierowanie na stronę Instytutu Polskiego.

Ambasada RP w Dosze: pierwsza pozycja odsyła bez uprzedzenia na stronę Facebooka.

Obraz 24. Strona Ambasady w Dosze: przekierowanie na stronę facebookową.

Ambasada RP w Szanghaju: zakładka *Nauka języka polskiego* odsyła bez uprzedzenia do strony warszawskiego Polonicum. Dodatkowym zarzutem jest w tym przypadku odsyłanie do jednej konkretnej placówki zajmującej się NJPJO w Polsce i w efekcie pomijanie innych ośrodków.

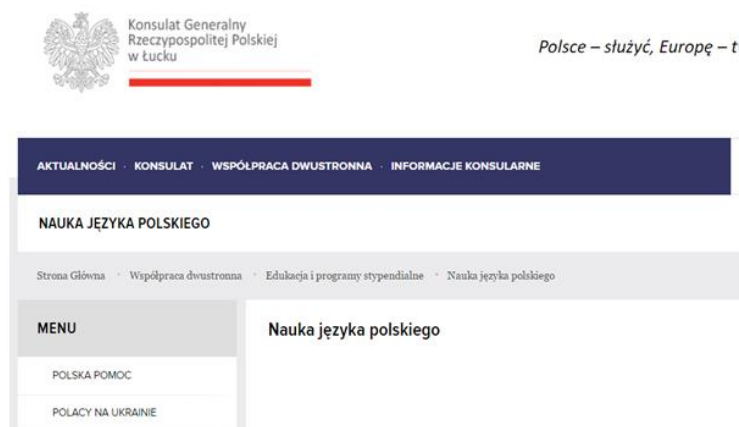

Obraz 25. Strona Ambasady RP w Szanghaju: przekierowanie na stronę Polonicum.

Puste strony (-)

Rekomendacja 30. Na stronach nie powinno być zakładek, które odsyłają do „pustych stron”.

Negatywnie należy ocenić efekt „zawiedzionych oczekiwań”, czyli sytuację gdy dana strona zawiera odnośnik do poszukiwanych treści, jednak po przejściu na podstronę brak jakiegokolwiek informacji. Z wizerunkowego punktu widzenia – lepszą sytuacją dla nadawcy byłoby niedawanie użytkownikowi możliwości kliknięcia w poszukiwany link. Innymi słowy: lepiej niczego nie znaleźć niż znaleźć nic. Przykład podstrony poświęconej *Nauce języka polskiego* bez żadnych treści można znaleźć na witrynie Konsulatu Generalnego RP w Łucku:

Obraz 26. Strona Konsulatu Generalnego RP w Łucku: pusta strona o nauce języka polskiego.

Kwestia promocji prywatnych ośrodków NJPJO (-)

Rekomendacja 31. Prywatne szkoły językowe nie powinny być promowane na stronach państwowych bardziej niż państwowe ośrodki akademickie.

Kontrowersyjną praktyką jest promowanie przez rządowe strony prywatnych szkół JPJO w Polsce. Chodzi tu głównie nie o sam fakt, lecz o sposób. Odesłania do placówek prywatnych znajdują się na 12 stronach ambasad i konsulatów, z tym, że w 8 przypadkach jest to jedna i ta sama szkoła – *Varia* z Krakowa. Szkoła ta nie jest tylko wymieniana (jak inne ośrodki – głównie uniwersytety państwowe), ale prezentowana bywa w formie dużego banera reklamowego, który automatycznie przekierowuje użytkownika do strony, na której można zapisać się na kurs. Ta nierównoważność graficzna i objętościowa sprawia, że prywatna szkoła ma ekspozycję daleko lepszą niż wszystkie (w większości finansowane ze środków publicznych, podobnie jak strony ambasad i konsulatów) renomowane, uniwersyteckie ośrodki glottodydaktyczne. Z drugiej strony warto zauważyć, że w niektórych państwach, gdzie Polonia jest znikoma bądź rozproszona, jedyną formą nauki, poza szkołą przy placówce, są kursy w prywatnych szkołach, dlatego na niektórych stronach obcojęzycznych skierowanych głównie do cudzoziemców może się okazać, że jest to jedyna możliwa forma promowania polszczyzny w danym państwie.

STUDIUM JĘZYKA POLSKIEGO DLA CUDZOZIEMCÓW POLITECHNIKA WROCLAWSKA
e-mail: studium@snjo.pwr.wroc.pl
http://www.snjo.pwr.wroc.pl/

Obraz 27. Baner prywatnej szkoły pod informacją o kursach na państwowej uczelni.

Martwe linki (-)

Rekomendacja 32. Na stronach nie powinno być nieaktywnych przekierowań.

Prozaicznym, łatwym do wyeliminowania, a tym samym niezwykle negatywnym zjawiskiem są (nie)funkcjonujące na witrynach ambasad i konsulatów „martwe linki”, czyli nieaktywne przekierowania. Z punktu widzenia nadawcy komunikatu (czyli tutaj: administratora strony) jest to zjawisko banalnie proste do sprawdzenia/wyeliminowania. Z punktu widzenia świadomego odbiorcy (nieprzypadkowego internauty) – sytuacja taka jest odbierana jako przykład skrajnego braku profesjonalizmu. W czasach, gdy najprostsze, powszechnie dostępne, darmowe platformy pozwalające na założenie mniej lub bardziej profesjonalnego bloga nawet niedoświadczonemu użytkownikowi dają możliwość sprawdzenia (za pomocą jednego kliknięcia),

czy użyte przez niego na wszystkich podstronach bloga linki są aktywne, ciężko zrozumieć, dlaczego takie nieaktywne linki znajdują się na stronach firmowanych rządową domeną *msz.gov.pl*. Najbardziej rażącym przykładem takiego niedziałającego przekierowania jest „martwy link” na stronie ambasady (MSZ) „odsyłający” do strony, która przestała działać, bo MEN zarządził przeniesienie witryn Szkolnych Punktów Konsultacyjnych przy Ambasadach RP pod wspólną domenę.

OSLO

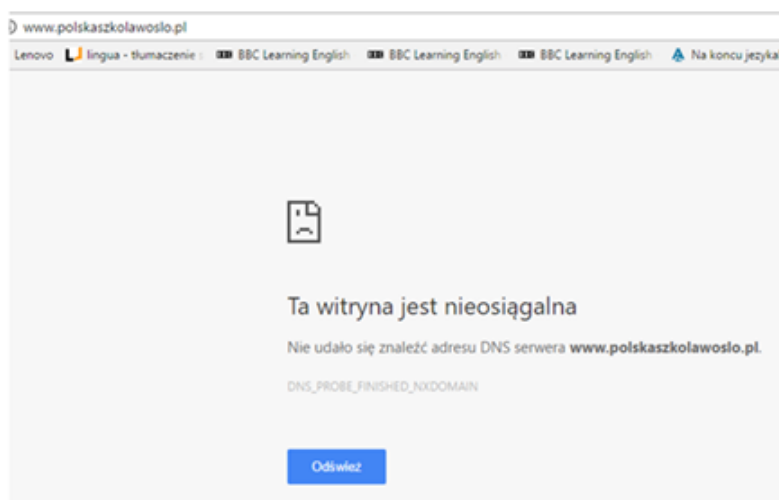
1. Szkolny Punkt Konsultacyjny przy Ambasadzie RP w OSLO

Strona www: <http://www.polskaszkolawoslo.pl>

podlega Ministerstwu Edukacji i Nauki RP, a bezpośrednio Ośrodkowi Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą z siedzibą przy ul. Rolnej 175 D w Warszawie.

Dyrektor KATARZYNA ŚLABOWSKA - WACHOWIAK, tel. kom.: 92290808, e-mail: k.wachowiak@wp.pl

Zajęcia odbywają się w: Toyen Skole - Hagegata 19, 0577 Oslo

Obraz 28. Niektywne przekierowanie na stronie Ambasady RP w Oslo.

Niespójność wersji językowych (-)

Rekomendacja 33. Poszczególne wersje językowe strony nie powinny się mocno różnić.

Rekomendacja 34. Jeśli wersje językowe strony muszą być różne, wersja mniej informacyjna powinna wskazywać bardziej informacyjną wersję innojęzyczną.

Rekomendacja 35. Warto sensownie profilować informacje na wersjach językowych stron.

Niepożądaną praktyką jest planowe, daleko idące rozróżnienie treści przeznaczonych do opublikowania w poszczególnych wersjach językowych danej strony. Działanie na pozór logiczne – na przykład nieuwzględnianie w ogóle na polskojęzycznej wersji strony informacji o kursach polszczyzny, a podawanie ich na wersjach strony w języku lokalnym lub obcym – często skutkuje całkowitą nieprzystawalnością „wersji językowych”. Tak zwane wersje językowe strony zostały ujęte w cudzysłów, bo w takim wypadku przestają być de facto „wersjami językowymi”, a stają się oddzielnymi stronami tej samej instytucji. Akceptowane i oczekiwane jest jednak założenie, że poszczególne wersje językowe zawierają co najmniej zbliżone informacje

Oczywiście sensowne, z korzyścią dla konkretnego odbiorcy, sprofilowanie wersji językowych jest ze wszech miar pożądane. Nie może ono jednak sprawiać, że termin „wersja językowa strony” przestaje być właściwy dla określenia ostatecznego efektu witryny internetowej danej ambasady czy konsulatu.

Wyjaśnianie braku informacji (+)

Rekomendacja 36. Brak informacji o języku polskim i jego nauczaniu należy zawsze wyjaśnić.

Rekomendacja 37. Warto podawać źródła internetowe lub najbliższe ośrodki nauczania języka polskiego, jeśli nie ma ich w danym kraju lub okręgu konsularnym.

Zawsze dobrą praktyką komunikacyjną jest wyjaśnienie „braku”. Ambasada RP w Tiranie krótko i zrozumiale przedstawiła działania, które zostały podjęte, by stworzyć możliwość uczenia (się) języka polskiego, oraz wyjaśniła przyczynę nieistnienia żadnej placówki oferującej kursy polszczyzny:

Mała liczba osób mieszkających na stałe w Albanii jest zapewne przyczyną braku formalnej organizacji polonijnej, chociaż przedstawiciele ambasady zachęcali do jej zorganizowania.

Powyższe okoliczności są także powodem braku placówki prowadzącej naukę języka polskiego. Dotychczas albańskie szkoły wyższe i średnie, a także komercyjne punkty nauczania nie były zainteresowane wprowadzeniem lektoratów naszego języka.

Klarowne przedstawianie szczegółowych informacji (+)

Rekomendacja 38. Należy klarownie podawać listy placówek uczących języka polskiego.

Konsulat Generalny RP w Kolonii dokładnie przedstawia dane kontaktowe, które mogą okazać się pomocne przy poszukiwaniu odpowiedniego miejsca do uczenia się języka polskiego. Lista ta jest przejrzysta i bardzo szczegółowa – uwzględnia nie tylko nazwy i adresy placówek, ale nawet adresy mejlowe czy numery telefonów do lektorów prowadzących dany kurs.

SZKOŁY POLSKIE, POLONIJNE ORAZ NIEMIECKIE SZKOŁY PUBLICZNE, W KTÓRYCH JEZYK POLSKI NAUCZANY JEST JAKO JEZYK OJCZYSTY W NADRENI-PALATYNACIE (RHEINLAND-PFALZ)

W Nadrenii-Palatynacie nie funkcjonuje Szkolny Punkt Konsultacyjny ani szkoły polonijne.

I Niemieckie szkoły publiczne z językiem polskim jako ojczystym tzw. *herkunftssprachliche Unterricht*:

l.p.	Miejscowość	Nazwa szkoły	Adres szkoły	Imię i nazwisko nauczyciela/nauczycieli	Dane kontaktowe nauczyciela (telefon, e-mail)
1.	Bad Dürkheim	Grundschule Salierschule	Wellsring 182 67098 Bad Dürkheim	Krystyna Mossmann	E-mail i telefon nauczyciela: krystyna.mossmann@freenet.de 0632 2980 884
2.	Bad Kreuznach	Gymnasium an der Stadtmauer	Hospitalgasse 6 55543 Bad Kreuznach	Sylvia Krämer	E-mail i telefon nauczyciela: s.adameczyk@web.de 0676 41780 0171 5478 894
3.	Ingelheim	Grundschule Pestalozzi Bilinguale Schule	Mainzer Str. 68 55218 Ingelheim	Patrycja Cichy	E-mail nauczyciela: patrycja.cichy@interia.pl
4.	Kaiserslautern	Grundschule Röhmschule	Moltkestr. 27 67655 Kaiserslautern	Elżbieta Dobbmann	E-mail nauczyciela: eladobbmann@aol.com
5.	Kobencja (Koblenz)	Max von Laue Gymnasium	Südallee 1-9 56068 Koblenz	Elżbieta Snochowska-Lydka	E-mail i telefon nauczyciela: snochowska-lydka@t-online.de 0151 2910 0156 0262 1189 787
6.	Landau	Grundschule. Hostring	Helmbachstraße 100 76829 Landau in der Pfalz	Elżbieta Dobbmann	E-mail nauczyciela: eladobbmann@aol.com

Obraz 29. Strona Konsulatu Generalnego RP w Kolonii.

Zbiornicze i wyczerpujące przedstawienie wszystkich najwazniejszych zagadnien związanych z uczeniem (się) języka polskiego, m.in.: informacji o samym języku polskim, certyfikacji, miejscach nauczania polszczyzny w danym kraju i w Polsce, liście przykładowych podręczników. Takie holistyczne zestawienia możemy znaleźć na stronach ambasad w Berlinie (wersja niemieckojęzyczna), Rydze, Tallinie, Wiedniu i Dublinie.

Ciekawostki (+)

Rekomendacja 39. Warto podawać elementy ukazujące językowo-kulturową tożsamość Polaków.

Miłymi praktykami komunikacyjnymi w promowaniu języka polskiego są podawane informacje z grupy „użytecznych ciekawostek”. Do tej kategorii należą na przykład: opis sposobu uzyskiwania liter z polskimi znakami diakrytycznymi, podanie listy słów, które są w obu językach podobne, łamańców językowych (niemieckojęzyczna wersja strony Ambasady RP w Berlinie), przepis na sernik (turecka wersja strony Konsulatu Generalnego RP w Stambule) czy informacja o lokalnych stacjach radiowych z audycjami w języku polskim (Ambasada RP w Rydze).

Polonya'nın geleneksel tatlısı "Sernik" (peynirli keki)

Hazırlama: 20 dakika; Pişirme: 45-50 dakika; 1 kg. tuzsuz lor; 10 adet yumurta; 125 gr. tereyağı; 1,5 su bardağı toz şeker; 1/2 su bardağı kuru üzüm; 2 portakal kabuğu rendesi; 50 gr. yoğurt; 2 çorba kaşığı irmik; 1 paket vanilya

Lor peynirini, şeker, yağ, yoğurt ve yumurta sarıları ile birlikte mikserden geçirin. Portakal kabuğu rendesini, üzümle ve irmiği peynir karışımına ilave edin. Yumurtaların akını karbeyaz oluncaya yani iyice sertleşinceye kadar çırpın. Peynirli karışıma kar beyaz olarak çırdığınız yumurta akını katın. Yumurta akını dağıtmamaya çalışarak karışımın altından üstüne doğru yavaş yavaş karıştırın.

Büyük bir kek kabını yağlayın. Kabin dibine biraz galeta unu serpin. Hem kekiniz kaba yapışmaz hem de kızarmış galeta unu kekinize hoş bir koku verir. Hazırladığınız karışımı bekletmeden kek kabına boşaltın ve önceden orta ateşte kızdırılmış fırında 45-50 dakika kadar pişirin.

BUTTON.SEND CUISINE

SERNİK EASTEUROPEANFOOD

Obraz 30. Turecka wersja strony Konsulatu Generalnego RP w Stambule.

Instytuty Polskie

Rekomendacja 40. Instytuty Polskie powinny mieć spójne (w tym – po polsku) strony internetowe.

Kształt stron internetowych Instytutów Polskich stał się przedmiotem kontrowersji już w 2013 roku. Zarzucano im przede wszystkim brak polskich wersji językowych. W odpowiedzi na szereg interpelacji poselskich Piotra Chmielowskiego i Adama Kępińskiego¹⁴ Henryka Mościcka-Dendys, podsekretarz stanu w MSZ wskazywała, między innymi że:

¹⁴ sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/interpelacja.xsp?typ=INT&nr=23084,
sejm.gov.pl/sejm7.nsf/interpelacja.xsp?typ=INT&nr=23432,
sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/interpelacja.xsp?typ=INT&nr=24850

Zgodnie z zadaniami statutowymi instytucje polskie na terenie Niemiec kierują swoje działania i projekty głównie do niemieckojęzycznej publiczności celem przybliżenia wiedzy o współczesnej Polsce z wykorzystaniem narzędzi dyplomacji publicznej i kulturalnej. W związku z tym strona internetowa IP Berlin od czasu swojego powstania jest prowadzona w języku niemieckim, aby docierać do jak największej liczby odbiorców w kraju funkcjonowania placówki. W czasie jej tworzenia w 2008 r. zrezygnowano z wersji polskojęzycznej z powodu braku środków finansowych. **W MSZ rozpoczęto prace przygotowawcze związane z zaprojektowaniem nowych, jednolitych stron internetowych dla wszystkich Instytutów Polskich na świecie, które z założenia będą dostępne w różnych wersjach językowych, w tym polskiej. Pozostaje to w zgodzie z aktualnymi trendami w polityce informacyjnej oraz z podejściem tożsamych instytucji krajów obcych, które są obecne w Polsce (np. Instytutu Goethego, Instytutu Francuskiego czy Instytutu Cervantesa, które publikują swoje informacje zarówno po polsku, jak i w językach ojczystych)** [podkreślenie nasze].

MSZ podziela opinię, że dla promocji i krzewienia kultury polskiej na terenie Niemiec używanie języka polskiego w komunikacji jest ważne, dlatego polskie placówki w tym kraju w ramach swojej działalności promują język polski. Przykładowo IP w Berlinie organizuje szereg projektów edukacyjnych w szkołach na terenie Berlina i Brandenburgii, są wśród nich m.in. kursy języka polskiego. Polskie filmy w ramach filmPOLSKA, największego festiwalu polskich filmów poza krajem, pokazywane są w oryginalnej wersji językowej. Ponadto przed każdym ważniejszym wydarzeniem organizowanym przez IP w Berlinie do polskich dziennikarzy wysyłana jest informacja prasowa w języku polskim.

Niestety w 2016 roku nadal nie ma żadnych efektów rozpoczętych prac przygotowawczych. Strony poszczególnych Instytutów Polskich są między sobą wieloaspektowo niespójne: począwszy od różnorodnych adresów internetowych, poprzez brak jednolitego kształtu formalnego po odmienny stopień informacyjności. Ponadto większość z nich nadal nie ma polskich wersji językowych.

Analiza zawartości

Rekomendacja 41. Strony IP powinny zawierać pełne dane promujące polszczyznę.

Ponieważ 23 strony Instytutów Polskich przeanalizowaliśmy analogicznie do stron ambasad i konsulatów, wyniki przedstawiamy w formie syntetycznych tabel. Jednocześnie w mocy pozostają wszystkie interpretacje, uwagi i wnioski zawarte w stosownym rozdziale poświęconym analizie zawartości stron placówek dyplomatycznych.

Cyfry rzymskie oznaczają poszczególne kategorie informacji:

- I. ośrodki w Polsce oferujące nauczanie języka polskiego jako obcego,
- II. ośrodki w danym kraju oferujące nauczanie języka polskiego jako obcego,
- III. certyfikacja języka polskiego jako obcego,
- IV. podstawowe informacje o języku polskim,
- V. podręczniki do nauczania języka polskiego jako obcego,
- VI. internetowe nauczanie języka polskiego jako obcego,
- VII. inne materiały do nauczania języka polskiego jako obcego,
- VIII. biblioteki,
- IX. stypendia.

Cyfra 1 przyporządkowana została tym placówkom, które na swojej stronie umieściły informację z danej kategorii (np. strona IP w Pradze w wersji polskojęzycznej podaje informacje z kategorii **I – ośrodki NJPJO w Polsce**, czyli wyszczególnia te placówki działające na terenie Rzeczypospolitej, które oferują nauczanie języka polskiego jako obcego).

Cyfra 0 oznacza, że na wersji strony internetowej danego IP (w danej wersji językowej) nie znajdziemy żadnej informacji z danej kategorii (np. strona IP w Madrycie w wersji polskojęzycznej nie informuje o kategorii **IV – certyfikacja**, czyli użytkownik nie dowie się z niej, że w ogóle język polski jest językiem oficjalnie testowanym).

Brak cyfry oznacza, że strona danego IP nie posiada wersji w języku polskim.

Dla polskich wersji językowej podajemy dwa odsetki: względem istniejących wersji (odsetek-1) oraz względem istniejących stron internetowych (odsetek-2). W tym drugim przypadku brak wersji polskojęzycznej strony traktujemy jako brak danej informacji w języku polskim.

Polskie wersje językowe

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Berlin									
Bratysława	0	1	0	0	0	0	1	1	0
Bruksela									
Budapeszt	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Bukareszt	1	1	0	0	1	0	0	1	0
Bułgaria	1	1	0	0	0	0	0	1	0
Dusseldorf									
Kijów									
Londyn									
Madryt	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Mińsk									
Moskwa									
New Delhi									
Nowy Jork									
Paryż									
Petersburg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Praga	1	1	0	1	0	1	1	1	0
Rzym									
Sztokholm	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tel Awiw									
Tokio	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Wiedeń	1	1	0	0	0	0	1	1	0
Wilno	0	0	0	0	1	1	0	1	0
Suma	5	8	1	2	3	3	4	7	0
Odsetek-1	45%	73%	9%	18%	27%	27%	36%	64%	0%
Odsetek-2	22%	35%	4%	9%	13%	13%	17%	30%	0%

Tabela 8. Instytuty Polskie – polska wersja językowa.

Blisko połowa spośród polskich wersji językowych analizowanych stron podaje informacje o ośrodkach NJPJO w Polsce, a blisko $\frac{3}{4}$ – w państwie przyjmującym, choć w obu przypadkach

dane te różnią się stopniem kompletności. O wiele gorzej wypadają pozostałe kategorie. Informację o certyfikacji znaleźć można jedynie na stronie IP w Budapeszcie. Tam też – oraz na stronie IP w Pradze – pojawia się informacja o języku polskim. Na co trzeciej z badanych stron wskazane są różne pomoce dydaktyczne (podręczniki, e-learning lub inne). Najlepiej wypadają informacje o bibliotekach – podaje je 2/3 analizowanych stron.

Niestety jeśli otrzymane dane odnieść do wszystkich stron Instytutów Polskich – a więc również tych, które w ogóle nie mają polskiej wersji językowej – każdy z wyników należy zmniejszyć o połowę.

Lokalne wersje językowe

Dane zawarte na lokalnych wersjach językowych stron Instytutów Polskich wypadają o wiele lepiej niż w przypadku ich polskojęzycznych odpowiedników.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Berlin	1	1	1	0	0	0	1	1	0
Bratysława	0	1	1	0	0	0	0	1	0
Bruksela	1	1	0	0	0	1	0	1	1
Budapeszt	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Bukareszt	1	1	0	0	1	1	0	0	0
Bułgaria	1	1	0	0	0	0	0	1	0
Dusseldorf	1	1	1	0	0	0	1	1	1
Kijów	1	1	1	0	1	0	0	1	1
Londyn	1	1	0	0	1	1	0	0	0
Madryt	1	1	1	1	0	0	0	0	0
Mińsk	0	1	0	0	0	1	0	1	1
Moskwa	1	1	1	0	0	0	0	1	0
New Delhi	0	1	0	0	1	0	1	0	1
Nowy Jork	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Paryż	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Petersburg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Praga	1	1	1	0	1	0	1	1	0
Rzym	0	1	0	0	0	0	0	1	0
Sztokholm	0	1	0	1	0	0	1	0	1
Tel Awiw	1	1	0	0	1	1	1	1	1
Tokio	1	1	0	0	0	1	1	0	0
Wiedeń	1	1	1	0	0	0	0	1	1
Wilno	1	1	0	0	0	0	0	1	0
Suma	15	21	9	3	7	7	8	14	9
Odsetek	65%	91%	39%	13%	30%	30%	35%	61%	39%

Tabela 9. Instytuty Polskie – lokalna wersja językowa.

O ośrodkach NJPJO w Polsce informuje blisko 2/3 stron, a niemal wszystkie – o ośrodkach NJPJO w państwie przyjmującym. Mniej więcej co trzecia podaje informacje o certyfikacji JPJO oraz poszczególnych pomocach dydaktycznych. Podobny co w przypadku wersji polskojęzycznych odsetek stron mówi o języku polskim jako takim (niewiele) i bibliotekach (większość). Pojawia się natomiast zdecydowanie więcej informacji o stypendiach.

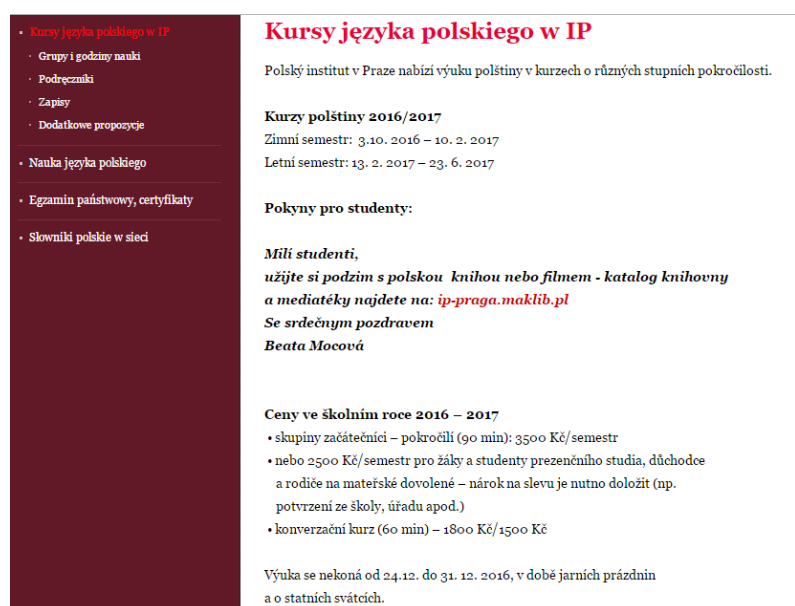
Analiza jakościowa

Syntetyczne zestawienie danych liczbowych uzupełniamy – podobnie jak w przypadku analizy stron ambasad i konsulatów – kilkoma przykładami szczególnie rażąco zaniechań.

Sugerowanie istnienia polskiej wersji językowej (-)

Rekomendacja 42. Strony IP nie powinny sugerować istnienia nieistniejących wersji językowych.

Strony Instytutów Polskich bez polskojęzycznej wersji językowej dzielą się na dwie zasadnicze grupy: nieposiadające jej oraz udające, że ją posiadają. Druga kategoria pojawia się, gdy treść poboczna przekazywana jest w ustawionym przez odbiorcę języku, a treść właściwa pozostaje w języku podstawowym placówki. Przykładem takiej sytuacji może być „polska” wersja językowa strony Instytutu Polskiego w Pradze, gdzie umieszczone po lewej drzewko nawigacyjne jest po polsku. natomiast treść – już po czesku, choć z polskim nagłówkiem.

Kursy języka polskiego w IP

- Grupy i godziny nauki
- Podręczniki
- Zapisy
- Dodatkowe propozycje

Nauka języka polskiego

- Egzamin państwowy, certyfikaty
- Słowniki polskie w sieci

Kursy języka polskiego w IP

Polský institut v Praze nabízí výuku polštiny v kurzech o různých stupních pokročilosti.

Kurzy polštiny 2016/2017
Zimní semestr: 3.10. 2016 – 10. 2. 2017
Letní semestr: 13. 2. 2017 – 23. 6. 2017

Pokyny pro studenty:

*Milí studenti,
užijte si podzim s polskou knihou nebo filmem - katalog knihovny
a mediátéky najdete na: ip-praga.maklib.pl
Se srdečným pozdravem
Beata Mocová*

Ceny ve školním roce 2016 – 2017

- skupiny začátečníci – pokročilí (90 min): 3500 Kč/semestr
- nebo 2500 Kč/semestr pro žáky a studenty prezenčního studia, důchodce a rodiče na mateřské dovolené – nárok na slevu je nutno doložit (np. potvrzení ze školy, úřadu apod.)
- konverzační kurz (60 min) – 1800 Kč/1500 Kč

Výuka se nekoná od 24.12. do 31. 12. 2016, v době jarních prázdnin a o státních svátcích.

Obraz 31. Polskojęzyczna wersja strony Instytutu Polskiego w Tokio.

Podobnie jest na polskiej stronie IP w Tokio. Tu japońską treść uzupełnia angielski PDF.

日本語 | PL

INSTYTUT POLSKI W TOKIO

WYDARZENIA | O POLSCE | JĘZYK POLSKI | [STUDIA W POLSCE](#) | ARCHIWUM WYDARZEŃ | O NAS | KONTAKT

2014年度 ボーランド政府奨学金留学生募集要項

所定用紙A
所定用紙B
所定用紙C
所定用紙D
所定用紙D – 追加情報

List of higher education institutions falling under the scope of the Polish government scholarships scheme. (PDF)

POLECAMY

Towka

Anglia

Obraz 32. Polskojęzyczna wersja strony Instytutu Polskiego w Tokio.

Na stronie Instytutu Polskiego w Moskwie polską wersją jest krótki tekst. Zawiera on wprawdzie aktywne linki, jednak przekierowują one na rosyjską wersję strony.

Obraz 33. Polskojęzyczna wersja strony Instytutu Polskiego w Moskwie

[Treści o polszczyźnie ukryte w archiwum wydarzeń \(-\)](#)

Rekomendacja 43. Informacje o języku polskim nie powinny być ukryte tylko w archiwum.

Rekomendacja 44. Informacje z archiwum powinny zgadzać się z tymi w stałych rubrykach strony.

Dobłą praktyką jest archiwum wydarzeń organizowanych w przeszłości przez daną instytucję. Jednak niedopuszczalne są komunikaty, które zawierają błędy i zgadzają się z „aktualną” częścią strony. Na witrynie IP w Sankt Petersburgu brak informacji o kursach języka polskiego w zakładkach (np. że były, ale nie ma; że nie ma, ale będą) – natomiast w zakładce *Wydarzenia* jest informacja (z 2015 roku) o zakończeniu takiego kursu. Na domiar złego jest ona umieszczona w dziale *W Polsce*, choć z treści domyślać się należy, że jednak – w Rosji. Ostatnie zdanie tego komunikatu brzmi: *Informacje dotyczące rekrutacji na kursy w roku 2015/2014 [sic!] zostaną zamieszczone na stronie IP.* Niestety, nie zostały.

Obraz 34. Informacja o zakończeniu kursu języka polskiego w Rosji; w dziale "W Polsce".

Odsyłanie do całych witryn zamiast do konkretnych podstron (-)

Rekomendacja 45. Podawane linki powinny odsyłać do konkretnych podstron.

Jeśli informacji o języku polskim nie ma bezpośrednio na stronie instytutu, ale są głęboko ukryte na stronach zewnętrznych, warto linkować do konkretnych podstron witryny, nie zaś wymagać od odbiorcy, by sam zlokalizował potrzebne mu informacje.

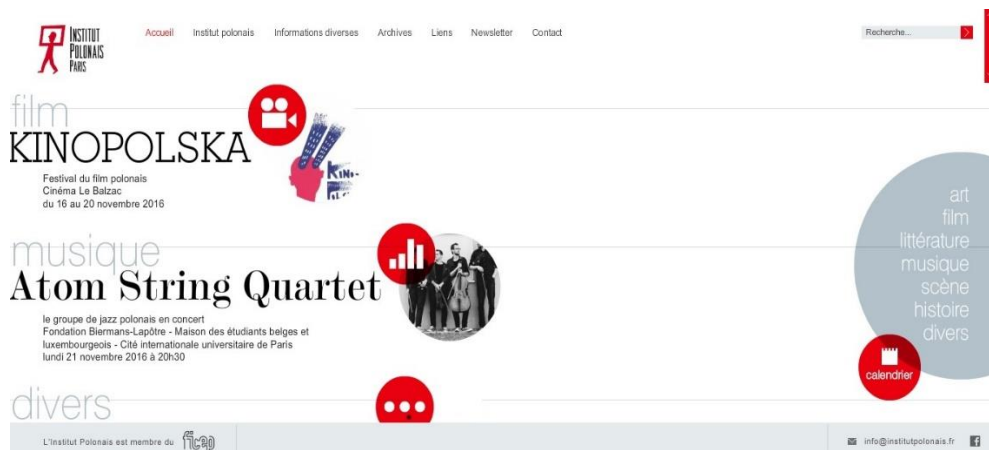
Obraz 35. Strona Instytutu Polskiego w Sztokholmie i strona portalu Polonia INFO.

By ostatecznie znaleźć informacje o języku polskim, użytkownik musi spostrzec zakładkę *Placówki* – dopiero tam znajdują się linki do konkretnych ośrodków, bibliotek etc.

Przeładowanie strony (-)

Rekomendacja 46. Strony internetowe IP powinny mieć przejrzystą formę graficzną.

Nadmierna koncentracja na wizualnej warstwie strony nie zawsze ułatwia odnalezienie potrzebnych informacji. Na jednej ze stron zaobserwowaliśmy mnóstwo utrudniających nawigację efektów graficznych i dźwiękowych.

Obraz 36. Strona Instytutu Polskiego w Paryżu: nadmiar elementów audio-wizualnych.

Wnioski

Przeprowadzona analiza 142 stron internetowych (w kilku wersjach językowych) pozwala na wyciągnięcie wniosków dotyczących zarówno sposobu przekazywania (tj. struktury stron) informacji o polszczyźnie, jak i ich ilości i jakości. Niestety, strony te promują polszczyznę w sposób daleki od ideału:

- w wielu przypadkach brak wszystkich wersji językowych strony – zwłaszcza wersji polskojęzycznych wielu stron Instytutów Polskich,
- struktura stron często jest niejednolita i nieprzejrzysta,
- informacje o polszczyźnie podawane są w dużym stopniu chaotycznie – w różnych lokalizacjach na poszczególnych stronach lub tylko w wybranych wersjach językowych,
- wiele danych jest nieaktualnych.

Również zawartość merytoryczna informacji o języku polskim jest wysoce niezadowalająca:

- brak wyraźnego, jednolitego zestawu informacji niezbędnych do skutecznej promocji polszczyzny,
- większość stron zawiera informacje szczątkowe lub fragmentaryczne, a na niektórych stronach brak jakichkolwiek informacji,
- tylko sporadycznie pojawiają się informacje dobre lub kompletne.

Szczegółowe rekomendacje

Poniżej zestawiamy 46 szczegółowych rekomendacji wynikających z przeprowadzonej analizy stron ambasad, konsulatów i Instytutów Polskich. Rekomendacje dzielą się na dwie grupy: mocne (określenie *powinien* lub *należy*) lub słabe (określenie *warto* lub *można*). Dla każdej z nich podajemy stronę raportu, na której można znaleźć uzasadnienie.

1. *Wszystkie strony powinny mieć lokalną i/lub obcojęzyczną wersję językową.*..... 17
2. *Wszystkie strony (w każdej wersji językowej) powinny zawierać treści promujące język polski.* 18
3. *Treści promujące język polski powinny mieć stałą lokalizację w menu głównym.*..... 20
4. *Treści promujące polszczyznę powinny mieć stały (maksymalnie drugi) poziom ekspozycji w menu głównym.*..... 20
5. *Wszystkie strony powinny zawierać zakładkę o polszczyźnie w menu „Na skróty”.*..... 21
6. *Informacja o polszczyźnie powinna mieć stałą lokalizację w menu „Na skróty”.* 23
7. *Zakładki poświęcone polszczyźnie w menu głównym oraz „Na skróty” powinny mieć jednolite nazwy.*..... 24
8. *Należy stworzyć jedną – kompletną i poprawną – listę ośrodków NJPJO w Polsce.*..... 26
9. *Należy stworzyć jednolity wzorzec informacji o ośrodkach NJPJO, szkołach polonijnych i szkolnych punktach konsultacyjnych w PP.* 28
10. *Dane o ośrodkach NJPJO szkołach polonijnych i szkolnych punktach konsultacyjnych na terenie PP powinny być aktualne.*..... 28
11. *Informacje o ośrodkach NJPJO, szkołach polonijnych i szkolnych punktach konsultacyjnych w PP powinny być wyraźnie rozdzielone.*..... 28
12. *Należy stworzyć jeden – skrócony i klarowny – tekst o certyfikacji JPJO.*..... 29
13. *Należy stworzyć jeden – skrócony i klarowny – tekst promujący polszczyznę.*..... 29
14. *Warto stworzyć jedną – spójną i aktualną – listę podręczników do NJPJO.*..... 30
15. *Warto stworzyć jednolity sposób prezentacji materiałów e-learningowych.* 30

16. Wlaczpolske.pl powinna zawsze pojawiać się w materiałach e-learningowych.	30
17. Materiały e-learningowe (zwłaszcza linki) powinny być aktualne.	30
18. Warto zamieszczać aktualne informacje o dostępnych materiałach do NJPJO.	31
19. Warto zamieszczać informacje o dostępnych bibliotekach i/lub internetowych zasobach czytelniczych.	31
20. Należy stworzyć jednolity wykaz ogólnodostępnych stypendiów.	32
21. Warto stworzyć wykaz ewentualnych stypendiów dostępnych w danym PP.	32
22. Wszystkie strony powinny zawierać informacje o polszczyźnie co najmniej na poziomie dobrym.	33
23. Warto, aby wszystkie strony zawierały kompletne informacje o polszczyźnie.	33
24. Niezależnie od stopnia kompletności informacje o polszczyźnie należy logicznie uporządkować.	33
25. Treści związane z polszczyzną w menu „Na skróty” należy zawsze oznaczać ikoną „q, ś, ę”.	36
26. Ikona „q, ś, ę” nie powinna być używana w menu „Na skróty” do innych treści.	36
27. Zawartość zakładki zawsze powinna odpowiadać jej nazwie.	38
28. Zakładki z menu głównego i „Na skróty” nie powinny odsyłać bezpośrednio do stron zewnętrznych.	39
29. Wszystkie linki odsyłające do stron zewnętrznych należy odpowiednio opisać.	39
30. Na stronach nie powinno być zakładek, które odsyłają do „pustych stron”.	41
31. Prywatne szkoły językowe nie powinny być promowane na stronach państwowych bardziej niż państwowe ośrodki akademickie.	42
32. Na stronach nie powinno być nieaktywnych przekierowań.	42
33. Poszczególne wersje językowe strony nie powinny się mocno różnić.	43
34. Jeśli wersje językowe strony muszą być różne, wersja mniej informacyjna powinna wskazywać bardziej informacyjną wersję innojęzyczną.	43
35. Warto sensownie profilować informacje na wersjach językowych stron.	43
36. Brak informacji o języku polskim i jego nauczaniu należy zawsze wyjaśnić.	44
37. Warto podawać źródła internetowe lub najbliższe ośrodki nauczania języka polskiego, jeśli nie ma ich w danym kraju lub okręgu konsularnym.	44
38. Należy klarownie podawać listy placówek uczących języka polskiego.	44
39. Warto podawać elementy ukazujące językowo-kulturową tożsamość Polaków.	45
40. Instytuty Polskie powinny mieć spójne (w tym – po polsku) strony internetowe.	45
41. Strony IP powinny zawierać pełne dane promujące polszczyznę.	46
42. Strony IP nie powinny sugerować istnienia nieistniejących wersji językowych.	49
43. Informacje o języku polskim nie powinny być ukryte tylko w archiwum.	50
44. Informacje z archiwum powinny zgadzać się z tymi w stałych rubrykach strony.	50
45. Podawane linki powinny odsyłać do konkretnych podstron.	51
46. Strony internetowe IP powinny mieć przejrzystą formę graficzną.	51

Bibliografia

Dokumenty określające m.in. politykę językową RP

1. *Priorytety polskiej polityki zagranicznej 2012-2016.*
2. *Rządowy program współpracy z Polonią i Polakami za granicą w latach 2015-2020.*
3. *Ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne.*
4. *Zadania administracji rządowej na lata 2015-2016 w ramach realizacji rządowego programu współpracy z Polonią i Polakami za granicą.*

Wybrane pozycje bibliograficzne

5. Dąbrowska A., W. Miodunka, A. Pawłowski, 2012, *Wyzwania polskiej polityki językowej za granicą: kontekst, cele, środki i grupy odbiorcze*, Warszawa.
6. Gajda S., 2001, Polska polityka językowa, [w:] S. Gajda (red.), *Najnowsze dzieje języków słowiańskich. Język polski*, Opole, s. 60-75.
7. Gajda S., 2008, *Polszczyzna wobec kultury polskiej i europejskiej*, [w:] S. Gajda (red.), *Język polski w europejskiej przestrzeni kulturowo-językowej*, Opole, s. 9-75.
8. Laskowski R., 2009, *Język w zagrożeniu. Przystawianie języka polskiego w warunkach polsko-szwedzkiego bilingwizmu*, Kraków.
9. Miodunka W., 2003, *Bilingwizm polsko-portugalski w Brazylii. W stronę lingwistyki humanistycznej*, Kraków.
10. Miodunka W., 2013, 10-lecie certyfikacji języka polskiego jako obcego i jej wpływ na nauczanie polszczyzny cudzoziemców, *Języki Obce w Szkole*, z. 3, s. 16-22.
11. Miodunka W., 2014, Dwujęzyczność polsko-obca w Polsce i poza jej granicami. Rozwój i perspektywy badań, *LingVaria*, z. 1, s. 199-226.
12. Pawłowski A., 2006, Problemy polskiej polityki językowej w Unii Europejskiej, *Socjolingwistyka*, t. 20, 7-17.
13. Pawłowski A., 2008, Zadania polskiej polityki językowej w Unii Europejskiej [w:] J. Warchała, D. Krzyżyk (red.), *Polska polityka językowa w Unii Europejskiej*, Katowice, s. 113-147.
14. Pawłowski A., 2012, Język polski w świecie: nauczanie i testowanie znajomości języka polskiego jako obcego i drugiego [w:] A. Markowski, R. Pawelec (red.), *Oblicza polszczyzny*, Warszawa, s. 211- 229.

Wykaz obrazów, tabel i schematów

Obraz 1. Zasięg geograficzny analizowanych placówek dyplomatycznych.....	12
Obraz 2. Układ treści na stronie ambasady lub konsulatu – na przykładzie Łotwy.....	13
Obraz 3. Informacja o nauce języka polskiego na pierwszym poziomie menu głównego.	14
Obraz 4. Informacje o nauce języka polskiego na trzecim poziomie menu głównego.	15
Obraz 5. Zakładka „Na skróty” na stronach placówek w Pekinie, Toronto i Paryżu.....	15
Obraz 6. Lokalne wersje językowe stron polskich ambasad i konsulatów.....	17
Obraz 7. Obcojęzyczne wersje językowe stron polskich ambasad i konsulatów.	18
Obraz 8. Informacja o polszczyźnie w menu głównym – polska wersja językowa.....	18
Obraz 9. Informacja o polszczyźnie w menu głównym – lokalna wersja językowa.....	19
Obraz 10. Informacja o polszczyźnie w menu głównym – obcojęzyczna wersja językowa.....	19
Obraz 11. Ekspozycja informacji o polszczyźnie w menu głównym – polska wersja językowa.....	21
Obraz 12. Strona Ambasady RP w Nowym Delhi.	21
Obraz 13. Informacja o polszczyźnie w menu „Na skróty” – polska wersja językowa.....	22
Obraz 14. Informacja o polszczyźnie w menu „Na skróty” – lokalna wersja językowa.....	22
Obraz 15. Informacja o polszczyźnie w menu „Na skróty” – obcojęzyczna wersja językowa.....	23
Obraz 16. Pozycja w menu „Na skróty” – polska wersja językowa.	23
Obraz 17. Informacje o polszczyźnie na stronach ambasad i konsulatów – synteza.....	36
Obraz 18. Strona Ambasady RP w Mińsku: niewłaściwe wykorzystanie ikony „językowej”.	37
Obraz 19. Strona Ambasady RP w Berlinie: niewłaściwe wykorzystanie ikony „językowej”.....	37
Obraz 20. Strona Ambasady RP w Tel Awiwie: niewłaściwe wykorzystanie ikony „językowej”....	38
Obraz 21. Anglojęzyczna strona Ambasady RP w Tel Awiwie.....	38
Obraz 22. Strona Ambasady RP w Islamabadzie: zakładka „Nauczanie języka polskiego”.....	39
Obraz 23. Strona Ambasady RP w Brukseli: przekierowanie na stronę Instytutu Polskiego.	40

Obraz 24. Strona Ambasady w Katarze: przekierowanie na stronę facebookową.	40
Obraz 25. Strona Ambasady RP w Szanghaju: przekierowanie na stronę Polonicum.	41
Obraz 26. Strona Konsulatu Generalnego RP w Łucku: pusta strona o nauce języka polskiego... 41	
Obraz 27. Baner prywatnej szkoły pod informacją o kursach na państwowej uczelni.	42
Obraz 28. Niektywne przekierowanie na stronie Ambasady RP w Oslo.	43
Obraz 29. Strona Konsulatu Generalnego RP w Kolonii.	44
Obraz 30. Turecka wersja strony Konsulatu Generalnego RP w Stambule.	45
Obraz 31. Polskojęzyczna wersja strony Instytutu Polskiego w Tokio.	49
Obraz 32. Polskojęzyczna wersja strony Instytutu Polskiego w Tokio.	49
Obraz 33. Polskojęzyczna wersja strony Instytutu Polskiego w Moskwie.	50
Obraz 34. Informacja o zakończeniu kursu języka polskiego w Rosji; w dziale "W Polsce".	50
Obraz 35. Strona Instytutu Polskiego w Sztokholmie i strona portalu Polonia INFO.	51
Obraz 36. Strona Instytutu Polskiego w Paryżu: nadmiar elementów audio-wizualnych.	51
Tabela 1. Lokalizacja informacji o polszczyźnie w zakładkach menu głównego.	20
Tabela 2. Kategorie nazw podstron dotyczących języka polskiego w menu głównym.	24
Tabela 3. Nazwy podstron dotyczących języka polskiego wg kategorii w menu głównym.	25
Tabela 4. Kategorie nazw podstron dotyczących języka polskiego w menu „Na skróty”.	25
Tabela 5. Nazwy podstron dotyczących języka polskiego wg kategorii w menu „Na skróty”.	26
Tabela 6. Kategoryzacja informacji o polszczyźnie na stronach ambasad i konsulatów.	33
Tabela 7. Procentowy udział ocen stron konsulatów i ambasad.	35
Tabela 8. Instytuty Polskie – polska wersja językowa.	47
Tabela 9. Instytuty Polskie – lokalna wersja językowa.	48
Schemat 1. Informacje o polszczyźnie na stronach ambasad i konsulatów – wersja polska.	34
Schemat 2. Informacje o polszczyźnie na stronach ambasad i konsulatów – wersja lokalna.	34
Schemat 3. Informacje o polszczyźnie na stronach ambasad i konsulatów – wersja obca.	35

Załączniki

Wykaz analizowanych stron ambasad

Państwo	Strona	Wersja językowa		
		polska	lokalna	inna
Albania	tirana.msz.gov.pl	✓		✓
Algieria	algier.msz.gov.pl	✓		✓
Angola	luanda.msz.gov.pl	✓	✓	
Arabia Saudyjska	rijad.msz.gov.pl	✓		✓
Argentyna	buenosaires.msz.gov.pl	✓	✓	
Armenia	erywan.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Australia	canberra.msz.gov.pl	✓	✓	
Austria	wieden.msz.gov.pl	✓	✓	
Azerbejdżan	baku.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Belgia	bruksela.msz.gov.pl	✓	✓	
Białoruś	minsk.msz.gov.pl	✓	✓	
Bośnia i Hercegowina	sarajewo.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Brazylia	brasilia.msz.gov.pl	✓	✓	
Bułgaria	sofia.msz.gov.pl	✓	✓	

Chile	santiagodechile.msz.gov.pl	✓	✓	
Chiny	pekin.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Chorwacja	zagrzeb.msz.gov.pl	✓	✓	
Cypr	nikozja.msz.gov.pl	✓		✓
Czarnogóra	podgorica.msz.gov.pl	✓	✓	
Czechy	praga.msz.gov.pl	✓	✓	
Dania	kopenhaga.msz.gov.pl	✓		✓
Egipt	kair.msz.gov.pl	✓		✓
Estonia	tallinn.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Etiopia	addisabeba.msz.gov.pl	✓		✓
Finlandia	helsinki.msz.gov.pl	✓	✓	
Francja	paryz.msz.gov.pl	✓	✓	
Grecja	ateny.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Gruzja	tbilisi.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Hiszpania	madryt.msz.gov.pl	✓	✓	
Holandia	haga.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Indie	newdelhi.msz.gov.pl	✓	✓	
Indonezja	dzakarta.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Iran	teheran.msz.gov.pl	✓		✓
Irlandia	dublin.msz.gov.pl	✓	✓	
Islandia	reykjavik.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Izrael	telawiw.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Japonia	tokio.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Jordania	amman.msz.gov.pl	✓		✓
Kanada	ottawa.msz.gov.pl	✓	✓	
Katar	doha.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Kazachstan	astana.msz.gov.pl	✓	✓	
Kenia	nairobi.msz.gov.pl	✓	✓	
Kolumbia	bogota.msz.gov.pl	✓	✓	
Korea Południowa	seul.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Korea Północna	pjongjang.msz.gov.pl	✓		
Kuba	hawana.msz.gov.pl	✓	✓	
Kuwejt	kuwejt.msz.gov.pl	✓		✓
Liban	bejrut.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Litwa	wilno.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Luksemburg	luksemburg.msz.gov.pl	✓	✓	
Łotwa	ryga.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Macedonia	skopje.msz.gov.pl	✓	✓	
Malezja	kualalumpur.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Maroko	rabat.msz.gov.pl	✓		✓
Meksyk	meksyk.msz.gov.pl	✓	✓	
Mołdawia	kiszyniow.msz.gov.pl	✓	✓	
Niemcy	berlin.msz.gov.pl	✓	✓	
Nigeria	abudza.msz.gov.pl	✓	✓	
Norwegia	oslo.msz.gov.pl	✓	✓	
Nowa Zelandia	wellington.msz.gov.pl	✓	✓	

Pakistan	islamabad.msz.gov.pl	✓		✓
Peru	lima.msz.gov.pl	✓	✓	
Portugalia	lizbona.msz.gov.pl	✓	✓	
Republika Południowej Afryki	pretoria.msz.gov.pl	✓	✓	
Rosja	moskwa.msz.gov.pl	✓	✓	
Rumunia	bukareszt.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Serbia	belgrad.msz.gov.pl	✓	✓	
Singapur	singapur.msz.gov.pl	✓	✓	
Słowacja	bratyslawa.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Słowenia	lublana.msz.gov.pl	✓	✓	
Stany Zjednoczone	waszyngton.msz.gov.pl	✓	✓	
Szwajcaria	berno.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Szwecja	sztokholm.msz.gov.pl	✓	✓	
Tajlandia	bangkok.msz.gov.pl	✓		✓
Tunezja	tunis.msz.gov.pl	✓		✓
Turcja	ankara.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Ukraina	kijow.msz.gov.pl	✓	✓	
Uzbekistan	taszkient.msz.gov.pl	✓		✓
Watykan	watykan.msz.gov.pl	✓	✓	
Wenezuela	caracas.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Węgry	budapeszt.msz.gov.pl	✓	✓	
Wielka Brytania	londyn.msz.gov.pl	✓	✓	
Wietnam	hanoi.msz.gov.pl	✓	✓	
Włochy	rzym.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Zjednoczone Emiraty Arabskie	abuzabi.msz.gov.pl	✓		✓

Wykaz analizowanych stron konsulatów

Państwo	Miasto	Strona	Wersja językowa		
			polska	lokalna	inna
Australia	Sydney	sydney.gov.pl	✓	✓	
Białoruś	Brześć	brzesc.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Białoruś	Grodno	grodno.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Brazylia	Kurytyba	kurytyba.msz.gov.pl	✓	✓	
Chiny	Chengdu	chengdu.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Chiny	Kanton	kanton.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Chiny	Hongkong	hongkong.msz.gov.pl	✓		
Chiny	Szanghaj	szanghaj.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Czechy	Ostrawa	ostrawa.msz.gov.pl	✓	✓	
Francja	Lyon	lyon.msz.gov.pl	✓	✓	
Hiszpania	Barcelona	barcelona.msz.gov.pl	✓	✓	
Indie	Mumbaj	mumbaj.msz.gov.pl	✓	✓	
Kanada	Montreal	montreal.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Kanada	Toronto	toronto.msz.gov.pl	✓	✓	
Kanada	Vancouver	vancouver.msz.gov.pl	✓	✓	
Kazachstan	Ałmaty	almaty.msz.gov.pl	✓	✓	

Niemcy	Hamburg	hamburg.msz.gov.pl	✓	✓	
Niemcy	Kolonia	kolonia.msz.gov.pl	✓	✓	
Niemcy	Monachium	monachium.msz.gov.pl	✓	✓	
Rosja	Irkuck	irkuck.msz.gov.pl	✓	✓	
Rosja	Sankt Petersburg	sanktpetersburg.msz.gov.pl	✓	✓	
Rosja	Kaliningrad	kaliningrad.msz.gov.pl	✓	✓	
Stany Zjednoczone	Chicago	chicago.msz.gov.pl	✓	✓	
Stany Zjednoczone	Nowy Jork	nowyjork.msz.gov.pl	✓	✓	
Stany Zjednoczone	Los Angeles	losangeles.msz.gov.pl	✓	✓	
Turcja	Stambuł	stambul.msz.gov.pl	✓	✓	✓
Ukraina	Charków	charkow.msz.gov.pl	✓	✓	
Ukraina	Lwów	lwow.msz.gov.pl	✓	✓	
Ukraina	Łuck	luck.msz.gov.pl	✓	✓	
Ukraina	Odessa	odessa.msz.gov.pl	✓	✓	
Ukraina	Winnica	winnica.msz.gov.pl	✓	✓	
Wielka Brytania	Edynburg	edynburg.msz.gov.pl	✓	✓	
Wielka Brytania	Manchester	manchester.msz.gov.pl	✓	✓	
Włochy	Mediolan	mediolan.msz.gov.pl	✓	✓	

Wykaz analizowanych stron Instytutów Polskich

Państwo	Miasto	Strona	Wersja językowa		
			polska	lokalna	inna
Austria	Wiedeń	polnisches-institut.at	✓	✓	
Belgia	Bruksela	culturepolonaise.eu		✓	✓
Białoruś	Mińsk	instpol.by		✓	
Bułgaria	Bułgaria	institutpolski.org	✓	✓	
Czechy	Praga	polskyinstitut.cz	✓	✓	
Francja	Paryż	institutpolonais.fr		✓	
Hiszpania	Madryt	culturapolaca.es	✓	✓	
Indie	New Delhi	polishinstitute.in		✓	
Izrael	Tel Awiw	polishinstitute.org.il		✓	
Japonia	Tokio	pl.institut-polski.org	✓	✓	
Litwa	Wilno	lenkukultura.lt	✓	✓	
Niemcy	Berlin	berlin.polnischekultur.de		✓	
Niemcy	Dusseldorf	polnisches-institut.de		✓	
Rosja	Moskwa	ipol.ru		✓	
Rosja	Petersburg	polinst.ru	✓	✓	
Rumunia	Bukareszt	culturapoloneza.ro	✓	✓	
Słowacja	Bratysława	polinst.sk	✓	✓	
Stany Zjednoczone	Nowy Jork	polishculture-nyc.org		✓	
Szwecja	Sztokholm	polskainstitutet.se	✓	✓	
Ukraina	Kijów	polinst.kiev.ua		✓	✓
Węgry	Budapeszt	polinst.hu	✓	✓	✓
Wielka Brytania	Londyn	polishculture.org.uk		✓	
Włochy	Rzym	istitutopolacco.it		✓	

Tłoczono z polecenia Marszałka Senatu
